

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Αναγνώριση κινδύνων με χρήση σύγχρονων σχετικών εργαλείων και τεχνικών διοίκησης της διακινδύνευσης. Προκλήσεις, τάσεις και εξελίξεις σε βασικές χώρες προέλευσης που δύναται να επηρεάσουν τις μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα.

**Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης
«Διοικητική της διακινδύνευσης στην παγκόσμια πολιτική»**

Πηνελόπη Θ. Βανάκα

Τριμελής επιτροπή:
Αναπληρωτής Καθηγητής Ν.– Σ. Κουτσουκής
Επίκουρος Καθηγητής Ε. Φακιολάς
Επίκουρος Καθηγητής Π. Χουντάλας (ε)
(ε) – επιβλέπων

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2022

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

Risk identification using modern relevant risk management
tools and techniques.

Challenges, trends and developments in key countries of origin that may affect
migration flows to Greece.

*Master's dissertation specializing in
"Risk management in global politics"*

Pinelopi T. Vanaka

Committee:

Associate Professor Nikitas – Spiros Koutsoukis

Assistant Professor Efstathios T. Fakiolas

Assistant Professor Panagiotis Chountalas

(s) – Supervisor

Final version

Corinth, Greece, 2022

Abstract

The phenomenon of immigration presents several peculiarities while it has been the subject of research and study by several researchers over time and at a global level. Its causes as a dependent variable present a diversity. In order to highlight the risks – consequences more fully, we will rely on the International Risk Management Standard ISO 31000:2018, according to which we will insist on the recognition of risks without a detailed description of their analysis, evaluation and management.

In the second chapter of the thesis, terms such as immigration and the immigrant will be clarified and we will refer to essential theories about immigration. We will refer to the most important ones in order to approach the causes of migration, so that the factors that determine the migration phenomenon can be understood.

Continuing with the third chapter I will study three-year data and more specifically the years 2018, 2019 and 2020 to determine what are the reasons that bring a country first, middle and last on the list ranking by number and nationality, looking at Afghanistan, Somalia, and Nepal.

Finally, in the fourth chapter I will attempt a risk assessment to predict the trend of one of the countries in the relevant list and I will conclude by creating a matrix of consequences in case the risk occurs.

Keywords: push- pull factors, migration, risk assessment, consequence matrix, Turkey.

Περίληψη

Το φαινόμενο της μετανάστευσης παρουσιάζει αρκετές ιδιαιτερότητες ενώ έχει γίνει αντικείμενο έρευνας και μελέτης από αρκετούς ερευνητές διαχρονικά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα αίτια της δε ως εξαρτημένη μεταβλητή παρουσιάζουν μια ποικιλομορφία. Για την πληρέστερη ανάδειξη των κινδύνων – συνεπειών θα βασιστούμε στο Διεθνές Πρότυπο Διαχείρισης Κινδύνου ISO 31000:2018 σύμφωνα με το οποίο θα επιμείνουμε στην αναγνώριση των κινδύνων χωρίς λεπτομερή περιγραφή της ανάλυσης, αξιολόγησης και διαχείρισης αυτών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας θα αποσαφηνιστούν όροι όπως η μετανάστευση και ο μετανάστης και θα αναφερθούμε σε ουσιώδεις θεωρίες για την μετανάστευση. Θα αναφερθούμε στις σημαντικότερες προκειμένου να προσεγγίσουμε τα αίτια της μετανάστευσης, ώστε να γίνουν κατανοητοί οι παράγοντες που προσδιορίζουν το μεταναστευτικό φαινόμενο.

Συνεχίζοντας με το τρίτο κεφάλαιο θα μελετήσω στοιχεία τριετίας και πιο συγκεκριμένα των ετών 2018, 2019 και 2020 για να διαπιστώσω ποιοι είναι οι λόγοι εκείνοι που φέρουν πρώτη, μεσαία και τελευταία μια χώρα στη λίστα κατάταξης ανάλογα με τον αριθμό και την υπηκοότητα, εξετάζοντας το Αφγανιστάν, τη Σομαλία, και το Νεπάλ.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο θα επιχειρήσω μια εκτίμηση κινδύνου ώστε να προβλέψω την τάση μιας από τις χώρες της σχετικής λίστας και θα ολοκληρώσω δημιουργώντας μια μήτρα συνεπειών σε περίπτωση εμφάνισης του κινδύνου.

Όροι – κλειδιά: παράγοντες ώθησης- έλξης, μετανάστευση, εκτίμηση κινδύνου, μήτρα συνεπειών, Τουρκία.

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική συντάχθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Παγκόσμιες προκλήσεις και συστήματα αναλύσεων» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Με την περάτωση της, θα ήθελα πρώτα να ευχαριστήσω τον κ. Χουντάλα για την εμπιστοσύνη που μου υποδείκνυε καθ' όλη την προσπάθεια, αλλά και για τον επαγγελματισμό του κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και τον κ. Φακιολά για την διακριτικότητα του και για τα «διεθνή ταξίδια χωρίς εισιτήριο» κατά τη διάρκεια των μαθημάτων του. Επίσης, στο σημείο αυτό, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον κ. Κουτσούκη, Διευθυντή του μεταπτυχιακού προγράμματος, για τις συμβουλές του και τις γνώσεις που αποκόμισα στη διάρκεια του εν λόγω προγράμματος, αλλά και τον πολύτιμο χρόνο που μου διέθεσε. Χωρίς την βοήθειά τους και την συνεχή υποστήριξη τους, η ολοκλήρωση αυτής της εργασίας δεν θα ήταν εφικτή.

Τέλος, στον Αντώνη και τον Θωμά, τα παιδιά μου.

Ευχαριστώ για την άνευ όρων αγάπη. Αποτελείτε για μένα τους πιο σοφούς δασκάλους που είχα ποτέ, κινητήριο δύναμη για εξέλιξη και αστείρευτη πηγή έμπνευσης.

Περιεχόμενα

ABSTRACT.....	I
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	II
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	III
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	IV
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	V
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	VI
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΌΡΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ.....	3
2.1 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	3
2.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΨΟΗΣΗΣ	6
3. ΧΩΡΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	10
3.1 ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.....	10
3.2 ΣΟΜΑΛΙΑ.....	13
3.3 ΝΕΠΑΛ.....	15
3.4 ΕΥΡΗΜΑΤΑ	18
4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	20
4.1 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ – ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	20
4.2 ΕΥΡΗΜΑΤΑ	28
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	29
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΗΓΩΝ	31

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Κατάλογος Συνεπειών	24
Πίνακας 2. Μήτρα Συνεπειών (Consequences matrix).....	26
Πίνακας 3. Κλίμακα πιθανοτήτων	27
Πίνακας 4. Κλίμακα μεγέθους επίπτωσης.....	27
Πίνακας 5. Επεξήγηση των χρωμάτων στον πίνακα αναφορικά με το μέγεθος της επίπτωσης	28

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1. Afghans on the March to Europe as Taliban advance (The Times, 2021)	10
Εικόνα 2. Από τη Σομαλία στο Ανατολικό Αιγαίο (Πηγή: Καθημερινή, 2022)	15
Εικόνα 3. Destinations of migration (Πηγή: Thieme, 2017)	18

1. Εισαγωγή

*“Only those who will risk going too far,
can possibly find out how far one can
go.”*

T.S Eliot.

Το ανθρώπινο είδος διαρκώς μετακινείται, συνεχώς μεταναστεύει από τόπο σε τόπο. Κάποιοι άνθρωποι μετακινούνται ελεύθερα και κάποιοι υποχρεώνονται να μετακινηθούν από συνθήκες και καταστάσεις που δεν ελέγχονται. Οι παρατηρήσεις αυτές είναι σημαντικές, αν σκεφτεί κανείς τις πληροφορίες που μπορεί να συλλέξει αναφορικά με τις διάφορες μορφές μεταναστευτικών βιωμάτων. Εξετάζοντας παραδείγματα από το παρελθόν μπορούμε να κατανοήσουμε γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στις μέρες μας. Μπορούμε να συγκρίνουμε, να αντιπαραβάλουμε και να εκτιμήσουμε αν υπάρχουν διαρκείς δεσμοί μεταξύ ιστορικών γεγονότων και αυτού που βλέπουμε να συμβαίνει γύρω μας στο σύγχρονο κόσμο μας. Η μετανάστευση είναι διαδικασία σε δράση από την αρχαιότητα και απηχεί σε μεγάλο βαθμό το σήμερα.

Το κεντρικό ερώτημα της παρούσας εργασίας έγκειται στην αναζήτηση των λόγων οι οποίοι αναγκάζουν τους ανθρώπους σε μετανάστευση. Ποιοι είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις μετακινήσεις πληθυσμού, τις αποφάσεις των μεταναστών να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής τους και ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει κάποια χώρα ώστε να βρίσκεται στην κορυφή της λίστας με τις χώρες που είναι πιο πιθανό να έχουν αυξημένη μεταναστευτική ροή στο μέλλον;

Η μεθοδολογία εκπόνησης της εργασίας έχει ως εξής: Αρχικά θα αποσαφηνιστούν οι όροι όπως μετανάστευση, παράγοντες ώθησης, πρόσφυγας και η συνέχεια βασισμένοι στην ευρεία ανασκόπηση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας, στις βάσεις των Heal-Link και Google Scholar, η έρευνα στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας θα δημιουργήσει μια λίστα παραγόντων μετανάστευσης οι οποίοι έχουν αναγνωριστεί με συνέπεια στη βιβλιογραφία, ως σημαντικοί για την ανθρώπινη κινητικότητα. Κατόπιν, και αφού οδηγηθούμε στη δημιουργία ενός καταλόγου με τους βασικότερους παράγοντες «ώθησης» που υποκινούν τους ανθρώπους προς μετανάστευση, θα μελετήσω στοιχεία τριετίας και πιο συγκεκριμένα των ετών 2018, 2019 και 2020, δημοσιευμένα από το Υπ. Μετανάστευσης και Ασύλου, 2022 / Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης προκειμένου να διαπιστώσω ποιοι είναι οι λόγοι εκείνοι που φέρουν πρώτη, μεσαία και τελευταία μια χώρα σε μια λίστα χωρών κατάταξης ανάλογα με τον αριθμό εισερχομένων και την υπηκοότητα. Στη συνέχεια θα επιλέξω τρεις χώρες να μελετήσω, οι

οποίες θα βρίσκονται σε σειρά κατάταξης στην εν λόγω λίστα ως πρώτη, μεσαία και τελευταία καταχώρηση.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα μελετήσω τις χώρες Αφγανιστάν, Σομαλία και Νεπάλ οι οποίες αντιπροσωπεύουν μεγάλη, μεσαία και μικρή ροή μεταναστών προς την χώρα μας. Ακόμη θα παρατηρήσω ποιοι παράγοντες εμφανίζονται στις συγκεκριμένες χώρες που λειτουργούν ως παράγοντας ώθησης με αποτέλεσμα να έχουν αυτές οι χώρες την συγκεκριμένη σειρά στην λίστα. Επιπρόσθετα θα αναζητήσω εκείνα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούνται ως προς τους παράγοντες ώθησης με αποτέλεσμα να έχουν αυτή τη σειρά κατάταξης και δημιουργούν το προφίλ χωρών που θα είναι οι μελλοντικές εν δυνάμει πηγές προέλευσης μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα.

Μετά το πέρας των ευρημάτων του τρίτου κεφαλαίου όπου γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει κάποια χώρα ώστε να βρίσκεται στην κορυφή της λίστας με τις χώρες που είναι πιο πιθανό να έχουν αυξημένη μεταναστευτική ροή στο μέλλον, ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο.

Στο σημείο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα προαναφερόμενα στα προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας, αλλά και την λίστα παραγόντων που ωθούν τους ανθρώπους σε μετανάστευση του πρώτου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας θα επιχειρήσουμε μια εκτίμηση κινδύνου, «risk projection» ή αλλιώς «risk estimation» σύμφωνα με την οποία θα εκτιμήσουμε ποια χώρα θα έχει ανοδική τάση και θα είναι ψηλά στη λίστα με τις χώρες από τις οποίες έχουμε μεταναστευτικές ροές προς την χώρα μας.. Ειδικότερα θα προχωρήσουμε σε μια πρόβλεψη σχετικά με το ποια χώρα θα παρουσιάσει αυξητική τάση αναφορικά με τις μεταναστευτικά κύματα προς την χώρα μας στο άμεσο μέλλον στηριζόμενοι σε υποκειμενικά κριτήρια.

Αφού καταλήξουμε στην Τουρκία ως χώρα η οποία θα συνεχίσει να είναι από τις πρώτες χώρες που τροφοδοτούν την χώρα μας με μετανάστες με αυξητική τάση, θα μελετήσω τις συνέπειες από την αύξηση των μεταναστευτικών ροών από την Τουρκία στη χώρα προορισμού, την Ελλάδα, δημιουργώντας μια λίστα συνεπειών για την αναγνώρισή τους και μία μήτρα συνεπειών για την αξιολόγησή τους.

Τέλος, στα συμπεράσματα θα επιβεβαιωθούν οι παράγοντες μετανάστευσης με αυτούς της λίστας του πρώτου κεφαλαίου και θα εξηγηθούν περαιτέρω οι λόγοι για την αυξητική αυτή τάση που προβλέπεται.

2. Όροι μετανάστευσης και αίτια

2.1 Μετανάστευση

Η μετανάστευση σε μια εποχή διεθνισμού αγγίζει όλα τα κράτη και τους ανθρώπους. Είναι ένα φαινόμενο όπου αυξάνεται σε εύρος, πολυπλοκότητα και αντίκτυπο. Βρίσκεται σε ένα από τα υψηλότερα επίπεδα όλων των εποχών, αν και η ανθρώπινη κινητικότητα, δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Κάποιοι άνθρωποι μετακινούνται ελεύθερα και κάποιοι υποχρεώνονται να μετακινηθούν από συνθήκες και καταστάσεις που δεν ελέγχονται (Douglas, 2019).

Οι μετανάστες ταξιδεύουν σε ωκεανούς και στεριά από την Ανατολή στη Δύση και από τον Νότο στον Βορρά. Μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε αυτά τα κύματα μετακίνησης πληθυσμών προσεγγίζοντας το φαινόμενο της μετανάστευσης αλλά και τις αιτίες που απωθούν τους ανθρώπους από την πατρίδα τους ή τους προσελκύουν σε άλλες χώρες (Mousourou, 1991).

Σε σχέση με τον όρο «μετανάστευση» δεν υπάρχει ένας ορισμός ο οποίος να είναι αποδεκτός καθολικά στο διεθνές στερέωμα. Όμως, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης η μετανάστευση ορίζεται ως: «Από τη σκοπιά της χώρας άφιξης, ως η πράξη μετακίνησης σε χώρα διαφορετική από τη χώρα ιθαγένειας ή συνήθους διαμονής κάποιου, έτσι ώστε η χώρα προορισμού να γίνει ουσιαστικά η νέα χώρα συνήθους διαμονής του/της. Αφορά μετακίνηση πληθυσμού, που περιλαμβάνει κάθε είδους μετακίνηση ανθρώπων, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, τη σύνθεση και την αιτία της».

Με τον όρο μετανάστη εννοούμε εκείνον ο οποίος μεταναστεύει για «προσωπικούς λόγους», κυρίως για να βρει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης ή εργασιακές ευκαιρίες ή, κάποιες φορές προκειμένου να επανενωθεί με τα υπόλοιπα οικογενειακά μέλη ή τους ευρύτεροι συγγενείς που βρίσκονται ήδη σε ξένα κράτη, όπως επίσης και για εκπαιδευτικούς ή άλλους λόγους ή άλλες προοπτικές για τους ίδιους και τις οικογένειές τους (Sironi, 2019).

Οι πρόσφυγες είναι πολίτες οι οποίοι προσπαθούν να ξεφύγουν από κάποια άμεση απειλή ή θάνατο όπως ένοπλες συρράξεις ή διώξεις. Για να φτάσουν να πάρουν την απόφαση να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους προσφεύγοντας σε γειτονικές ή μη χώρες, σημαίνει ότι βιώνουν πολύ επικίνδυνες καταστάσεις και εξαιρετικά δύσκολες. Με κίνδυνο την ζωή τους ξεκινούν το ταξίδι της μετανάστευσης και αναγκάζονται να αφήσουν πίσω την χώρα τους προκειμένου να αναζητήσουν ασφαλές καταφύγιο σε άλλες χώρες. Στο διεθνές γίνεσθαι οι ανωτέρω αναγνωρίζονται ως 'πρόσφυγες' και έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν βοήθεια από άλλα κράτη, αλλά και οργανισμούς. Αυτό συμβαίνει διότι είναι ριψοκίνδυνο για αυτούς να παραμείνουν στην χώρα τους και έχουν ανάγκη να βρουν την ασφάλεια σε άλλα μέρη. Σε αυτή

την περίπτωση αφορά ανθρώπους όπου αν κανείς αρνηθεί το άσυλο υπάρχει πιθανότητα για ολέθριες ανθρωπιστικές συνέπειες. (Sironi, 2019).

Πρόσφυγας σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης του 1951 είναι το πρόσωπο το οποίο, «συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, συμμετοχής σε κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας». Για την έννοια πρόσφυγες προβλέπεται σαφής ορισμός, ενώ προστατεύονται και από το διεθνές δίκαιο (Sironi, 2019).

Λόγω της φύσης των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη, ως μετανάστευση νοείται η «μικτή μετανάστευση», που σημαίνει «σύνθετες μετακινήσεις πληθυσμού συμπεριλαμβανομένων προσφύγων, αιτούντων άσυλο, οικονομικών μεταναστών και άλλων μεταναστών» που συχνά μετατοπίζονται παράτυπα (International Organization for Migration, 2011).

Επιπλέον, σημαντικά κριτήρια για να διακρίνουμε τους μετανάστες έχουν να κάνουν με το χρονικό διάστημα της παραμονής τους αλλά και τα αίτια της μετανάστευσης. Παράγοντες ώθησης ορίζονται ως οι λόγοι που κάνουν τους ανθρώπους να θέλουν να εγκαταλείψουν τον τόπο στον οποίο ζουν. Παράγοντες προσέλκυσης ορίζονται ως οι λόγοι που προσελκύουν άτομα σε νέα μέρη (González-González & Bretones, 2013).

Η πλειονότητα των εξηγήσεων που αφορούν τους λόγους που οι άνθρωποι μεταναστεύουν με προορισμό την Ευρώπη αναφέρονται κυρίως στη νεοκλασική θεωρία της μετανάστευσης, η οποία υποστηρίζει ότι η μετανάστευση αποτελεί το αποτέλεσμα της διαφοράς των εισοδημάτων μεταξύ των χωρών από όπου προέρχονται οι μετανάστες με εκείνων για τους οποίους προορίζονται. Στο σημείο αυτό σημαντικό είναι να ειπωθεί ότι υπάρχει θεωρία η οποία ερμηνεύει τις διάφορες αλλαγές που συμβαίνουν στις μεταναστευτικές ροές ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, η οποία επεκτείνεται σημαντικά με γρήγορο ρυθμό (Douglas, 2019).

Αρκετοί επιστήμονες αποπειράθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση αναφορικά με τα αίτια που ωθούν τους ανθρώπους σε μετανάστευση. Όμως, οι συνεχείς αυτές ροές δεν είναι τόσο εύκολο να εξηγηθούν με μία και μοναδική θεωρία λόγω της συνθετότητας του φαινόμενο. Προκειμένου να προσεγγίσουν το φαινόμενο όμως διατύπωσαν αρκετές, διαφορετικές θεωρίες σύμφωνα με τις οποίες επιχειρείτε να δοθούν περαιτέρω εξηγήσεις και ερμηνείες. Κάποιοι κλάδοι επιστημών προσεγγίζουν την μετανάστευση σε μακροεπίπεδο, εξετάζοντας όλες τις απαραίτητες συνθήκες, που διαμορφώνουν τις μεταναστευτικές ροές. Επιπρόσθετα, κάποιοι άλλοι κλάδοι επιστημών, προσεγγίζουν τις ροές σε μικρο-επίπεδο, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται οι άνθρωποι στις αποφάσεις τους, είτε ατομικά είτε ομαδικά (οικογένεια, κοινότητα κ.α.). Ακόμη, υπάρχει και το μέσο-επίπεδο, το οποίο αφορά περισσότερο στις προσωπικές σχέσεις ή δεσμούς που υφίστανται μεταξύ των μεταναστών

(διασπορά). Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότεροι επιστήμονες έχουν καταλήξει στις ακόλουθες θεωρίες αναφορικά με τα αίτια του φαινομένου της μετανάστευσης: α) μάκρο – θεωρία, β) Μικροθεωρία, γ) η θεωρία της δυαδικής ή τμηματικής αγοράς εργασίας, δ) η θεωρία του παγκόσμιου συστήματος, ε) η θεωρία των δικτύων, στ) η θεσμική θεωρία & ζ) η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας (Green, 2004).

Αντίστοιχα ο Wallerstein με την θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων θεωρεί ότι η μετανάστευση είναι ένα φυσικό επακόλουθο των διάφορων μεταρρυθμίσεων που λαμβάνουν χώρα εξαιτίας της ύπαρξης καπιταλισμού και του τρόπου με τον οποίο συντελείται η οικονομική ανάπτυξη. Το κεφάλαιο ρέει από τις περιφερειακές χώρες προς το κέντρο και από την περιφέρεια προς την ημιπεριφέρεια. Ακολουθώντας η εργασιακή απασχόληση ακολουθεί αυτή την τάση. Η περιφέρεια προσφέρει φθηνά εργατικά χέρια στα πλούσια κεντρικά κράτη. Οι εργάτες ζητούν διέξοδο και δρόμο διαφυγής. Ακολουθούν τη ροή της αγοράς και τη δομή της παγκόσμιας οικονομίας (Straussfogel, 1997).

Ο Borjas βάσει ερευνών του ανέπτυξε ένα μοντέλο επένδυσης ανθρώπινου κεφαλαίου και θεωρεί ότι το κίνητρο για μετανάστευση καθοδηγείται αποκλειστικά από τις διεθνείς διαφορές στη μέση απόδοση τόσο στην εργασία όσο και στο ανθρώπινο κεφάλαιο στις χώρες προέλευσης και προορισμού. Η προσέγγιση του Borjas αντικατοπτρίζει την παρατήρηση ότι οι άνθρωποι στις χώρες προέλευσης και προορισμού διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και διαφορετικές ικανότητες-δεξιότητες. Η απόφαση για το αν θα μεταναστεύσουν, επομένως, εξαρτάται από το πώς ένας πιθανός μετανάστης με ένα συγκεκριμένο σύνολο χαρακτηριστικών εντάσσεται στην χώρα προορισμού (Bodvarsson, 2013).

Επιπρόσθετα σύμφωνα με τη θεωρία δικτύων κατανοούμε ότι τα δίκτυα μεταναστών αφορούν διαπροσωπικές σχέσεις που ενώνουν τους ανθρώπους που υπήρξαν ή υπάρχουν ως μετανάστες αλλά και μη μετανάστες με περιοχές προέλευσης και προορισμού μέσω σχέσεων συγγενικών, φιλικών ή καταγωγής. Οι πρώτοι μετανάστες που αναχωρούν για έναν νέο προορισμό δεν έχουν κοινωνικούς δεσμούς και έτσι η μετανάστευση τους κοστίζει ακριβά. Ωστόσο, μετά την αποχώρηση των πρώτων μεταναστών, το πιθανό κόστος της μετανάστευσης μειώνεται σημαντικά για τους φίλους και τους συγγενείς που μένουν πίσω. Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι κάθε νέος μετανάστης δημιουργεί ένα σύνολο ατόμων με κοινωνικές σχέσεις με την περιοχή προορισμού. Ακόμη αυτές οι σχέσεις ευνοούν και την πρόσβαση σε εργασία. Το αποτέλεσμα είναι η αύξηση των δικτύων να μειώνει το κόστος της μετανάστευσης και να επεκτείνει ακόμη περισσότερο τη διασπορά (Massey, 2003.)

Η νεοκλασική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία ο Lee S. Everette θεωρεί ότι η απόφαση για να μεταναστεύσει κάποιος από την πατρίδα του, δεν είναι ποτέ εντελώς ορθολογική. Παρόλ' αυτά όμως, οι παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση απόφασης για μετανάστευση και την υλοποίηση αυτής της απόφασης σχετίζονται με την περιοχή της προέλευσης (push factors)

την περιοχή του προορισμού (pull factors), τα παρεμβαλλόμενα εμπόδια και κάποιους προσωπικούς λόγους (Lee, 1966).

Το μοντέλο της προαναφερόμενης προσέγγισης βασίζεται στις ανισότητες της διεθνούς αγοράς εργασίας, οι οποίες δημιουργούν μισθολογικές διαφορές μεταξύ των πολιτών διαφορετικών χωρών (Kubursi, 2006). Οι προαναφερόμενες ανισότητες ωθούν τους εργαζομένους σε μετακίνηση από περιοχές που υπάρχει μικρή προσφορά εργασίας και χαμηλοί μισθοί σε χώρες ή περιοχές όπου υπάρχει αυξημένες εργασιακές ευκαιρίες και υψηλότερες μισθολογικές απολαβές. Η νεοκλασική θεωρία τονίζει ότι ένας παράγοντας ώστε να οδηγηθεί ένα άτομο σε μετακίνηση είναι η βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης και αυτό αποτελεί μια από τις βάσεις για το «μοντέλο ώθησης» (Figueiredo, 2005).

Το ανωτέρω πλαίσιο προσδιορίζει τη μετανάστευση ως απόρροια της σχέσης που αλληλοεπιδρά ανάμεσα στους «παραγόντες ώθησης» που ωθούν τους ανθρώπους σε μετακίνηση εγκαταλείποντας τους τόπους από τους οποίους κατάγονται και τους «παραγόντες έλξης» που έλκουν σε συγκεκριμένα μέρη (Portes, A., 1995). Οι «παραγόντες ώθησης» περιλαμβάνουν δημογραφικές πιέσεις, φτώχεια ή κοινωνικές και πολιτικές δυσκολίες, ενώ οι «παραγόντες έλξης» μπορεί να περιλαμβάνουν την αντιληπτή οικονομική, πολιτική και κοινωνική ευημερία ή ελευθερία της μελλοντικής χώρας υποδοχής (Portes, A., 1995).

Ενώ αναγνωρίζουμε τη συμβολή του νεοκλασικού οικονομικού μοντέλου ως πηγή ορισμένων παραγόντων ώθησης και έλξης, πρέπει να επισημάνουμε ότι υπάρχουν πολλοί περισσότεροι παράγοντες, εκτός από οικονομικούς λόγους, που μπορούν να επηρεάσουν το πραγματικό πρότυπο μετανάστευσης, όπως οι κοινωνικοί, πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες και προηγούμενη αποικιακή ιστορία και των δύο χωρών ή περιοχών (αυτό που αφήνουν οι μετανάστες και εκεί όπου πηγαίνουν). Με βάση τα ανωτέρω παρατηρούμε ότι οι διαφορετικές θεωρίες οι οποίες έχουν ανακύψει διαχρονικά δεν λειτουργούν ακυρωτικά η μία προς την άλλη αλλά αλληλοσυμπληρώνονται ενώ μπορούν ακόμη και να συνδυαστούν, κάτι που θα γίνει πιο ξεκάθαρο μετά την ποιοτική ανάλυση.

2.2 Παράγοντες Ώθησης

Ύστερα από μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας εξετάστηκαν σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις μετακινήσεις πληθυσμού, τις αποφάσεις των μεταναστών να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής τους αλλά και τις αποφάσεις προορισμού τους. Προκειμένου να εντοπίσουμε τους σχετικούς παράγοντες που προσδιορίζουν τη μετανάστευση θα εξετάσουμε την ανθρώπινη κινητικότητα, ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων παραγόντων που, είτε προσελκύουν ένα άτομο στη μετανάστευση (παραγόντες έλξης), είτε απωθούν το άτομο από τη συνέχιση της παραμονής του στον τόπο συνήθους διαμονής του/της (παραγόντες ώθησης). Οι εν λόγω παράγοντες αφορούν διάφορα επίπεδα συστημάτων (π.χ.

μικρο-, μεσο-, μακρο-) και μπορεί να αλληλεπιδρούν για να διαμορφώσουν τα αποτελέσματα της μετανάστευσης (European Asylum Support Office. κ.ά., 2016).

Τα δίκτυα μεταναστών παρέχουν μια ποικιλία πλεονεκτημάτων, συμπεριλαμβανομένων των ειδών συνδέσεων και πληροφοριών που απαιτούνται για να καταστεί δυνατή η μετανάστευση, συν τα κεφάλαια που είναι αναγκαία για να καλυφθεί το απαιτητό χρηματικό ή μη κόστος της μετανάστευσης. Ακόμη, τα δίκτυα μεταναστών υποστηρίζουν στην εύρεση εργασίας και στέγης, ακόμη και στο άνοιγμα μιας νέας επιχείρησης και στην παροχή της υγειονομικής περίθαλψης και σε άλλες υπηρεσίες που αφορούν την πρόνοια. Επιπλέον, τα δίκτυα μεταναστών «καθορίζουν εάν και σε ποιο βαθμό οι μετανάστες ενσωματώνονται στις χώρες υποδοχής τους, ενώ παράλληλα διατηρούν σύνδεση με τις χώρες καταγωγής τους» (Dolfin, 2010).

Η παρουσία δικτύων οικογένειας και φίλων φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντική και στις αναλύσεις των αναγκαστικών μεταναστευτικών κινήσεων και έχει βρεθεί ότι επηρεάζει τις προτιμήσεις της χώρας μιας. Η χωρική εξάρτηση μεταξύ των χωρών μπορεί να τονώσει την κινητικότητα μεταξύ τους, καθώς και κατά συνέπεια δημιουργία δικτύων και κοινωνικοοικονομικών δεσμών που μπορούν να διαιωνίσουν τις διμερείς μεταναστευτικές ροές καθώς μειώνει το κόστος που σχετίζεται με την μετανάστευση και διευκολύνει την κινητικότητα (European Asylum Support Office. κ.ά., 2016).

Η μετανάστευση αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, όπου διάφοροι παράγοντες «μακρο», «μεσο» και «μικρο» αλληλεπιδρούν και τελικά διαμορφώνουν την οριστική απόφαση ενός ατόμου για μετανάστευση, ενσωματώνοντας την απλούστερη προηγούμενη θεωρία ώθησης-έλξης. Μεταξύ των μακρο – παραγόντων οι πολιτικές, δημογραφικές, κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές καταστάσεις συμβάλλουν σημαντικά στη μετανάστευση. Μεταξύ των «μεσο- παραγόντων», η τεχνολογία, η αρπαγή γης και η διασπορά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Ειδικότερα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσελκύουν ανθρώπους από τις χώρες καταγωγής τους αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση για τις συνθήκες διαβίωσης στις ανεπτυγμένες και εύρωστες χώρες, με τον σύνδεσμο της διασποράς να λειτουργεί επίσης ως παράγοντας έλξης. Ακόμη, ως παράγοντες «μικρο» η εκπαίδευση, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, η πυρηνική οικογένεια ή ακόμη και η ευρύτερη αλλά και η προσωπική στάση απέναντι στη μετανάστευση διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη λήψη της τελικής απόφασης για τη μετανάστευση μιας ατομικής επιλογής (Castelli, 2018).

Σύμφωνα με έρευνα των Ibáñez και Vélez (Ibáñez, 2008) οι οποίοι ανέλυσαν στοιχεία για τους εκτοπισμένους πληθυσμούς το έτος 2000 στην Κολομβία, η βία, ο φόβος και η ανασφάλεια, ήταν από τους σπουδαιότερους παράγοντες των αναγκαστικών μετακινήσεων των πληθυσμών. Σύμφωνα με την «Πυραμίδα των αναγκών» του Abraham Maslow και προσπαθώντας ο ίδιος να ιεραρχήσει τις ανθρώπινες ανάγκες ως κίνητρο, στο δεύτερο επίπεδο της Πυραμίδας τοποθετεί την ασφάλεια. Το αίσθημα της σιγουριάς προκειμένου να αντιμετωπιστεί οποιοσδήποτε κίνδυνος.

Επίσης οι Moore και Shellman (Moore, 2004) πραγματοποιώντας την έρευνά τους για τους παράγοντες της αναγκαστικής μετανάστευσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι άνθρωποι βαθμονομούν το μέγεθος της απειλής που έχουν να διαχειριστούν ενώ βρίσκονται σε διαδικασία λήψης απόφασης για να μεταναστεύσουν. Όσο πιο μεγάλη είναι η απειλή που αντιμετωπίζουν τόσο μεγαλύτερος και ο αριθμός που θα μεταναστεύσει. Ακόμη οι Davenport *et al.* (Davenport, 2003) σε έρευνά τους διαπίστωσαν ότι η απειλή για την ασφάλεια είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας ώθησης. Συνεπώς οι λόγοι ώθησης όπως πόλεμος, συγκρούσεις, τρομοκρατία, θα ενσωματωθούν για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας στον όρο ασφάλεια.

Οι διαφορές στο μισθό αλλά και οι διαφορές στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ των διαφορετικών κοινοτήτων προέλευσης αλλά και προορισμού αποδεικνύονται σταθερά από τους σπουδαιότερους λόγους για την διαμόρφωση της μεταναστευτικής ροής, τόσο της εσωτερικής όσο και της διεθνούς (Massey, 2003).

Σύμφωνα με τη θεωρία μετάβασης του Zelinsky (1971), οι δημογραφικές πιέσεις είναι βασικός λόγος μετανάστευσης αν και υπάρχει βιβλιογραφία που προτείνει τις δημογραφικές πιέσεις ως σημαντικές για μετανάστευση μόνο όταν αυτές συνδυαστούν με την οικονομική ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, η μέτρηση της επίπτωσης της αλλαγής των περιβαλλοντικών συνθηκών στην ανθρώπινη μετακίνηση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, επειδή αυτός ο αντίκτυπος συνδέεται βαθιά συνήθως με οικονομικές παράγοντες (Woods, R., Cadwallader, M., & Zelinsky, W., 1993).

Για την παρούσα εργασία οι ανωτέρω οικονομικοί λόγοι όπως δημογραφικές πιέσεις, αστικοποίηση, φτώχεια και κλιματολογικές συνθήκες συνοψίζονται στους οικονομικούς παράγοντες ώθησης.

Οι Flahaux και de Haas (Flahaux, 2006) ασχολήθηκαν με την μελέτη της μετανάστευσης από αρκετές χώρες μεταξύ των ετών 1960 έως 2010 και διαπίστωσαν ότι μεγάλο μέρος μεταναστών από την Αφρική μετακινούνται όχι λόγω πολέμου ή οικονομικών λόγων αλλά για λόγους οικογενειακούς, εκπαιδευτικούς ή εργασιακούς.

Συνοψίζοντας τα όσα έχουν προαναφερθεί, κατόπιν ευρείας ανασκόπησης της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας, στις βάσεις των Heal-Link και Google Scholar, η έρευνα στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας δημιούργησε μια λίστα παραγόντων μετανάστευσης που έχουν αναγνωριστεί με συνέπεια στη βιβλιογραφία, ως σημαντικοί για την ανθρώπινη κινητικότητα και κατηγοριοποιούνται ως εξής:

Λίστα με παράγοντες μετανάστευσης:

- Συγκρούσεις, (πόλεμος, πολιτικοί λόγοι, διώξεις)
- Οικονομικοί Λόγοι (δημογραφικές πιέσεις, φτώχεια, ανεργία)

- Κοινωνικοί λόγοι (εκπαίδευση, αστικοποίηση, ανθρώπινα δικαιώματα, δίωξη ή φόβο που βασίζεται σε δίωξη που οφείλεται στη φυλή, θρησκεία, εθνικότητα ή συμμετοχή σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα)
- Δίκτυα μεταναστών (διασπορά, οικογενειακή επανένωση)
- Περιβαλλοντικές συνθήκες (ξηρασία, σεισμοί, πλημμύρες).

3. Χώρες Ενδιαφέροντος

3.1 Αφγανιστάν

Παρατηρώντας σε βάθος περίοδο τριετίας και πιο συγκεκριμένα από τα στοιχεία των ετών 2018, 2019 και 2020 της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, τις προαναφερόμενες χώρες στη λίστα κατάταξης και επιλέγω με βάση τα κριτήρια που έχουν προαναφερθεί ως πρώτη χώρα παρατήρησης το Αφγανιστάν, ως δεύτερη τη Σομαλία και ως τρίτη το Νεπάλ.

Εικόνα 1. Afghans on the March to Europe as Taliban advance (The Times, 2021)

Αναφορικά με το Αφγανιστάν θα πρέπει να τονιστεί ότι είναι μια χώρα που βρίσκεται στην πρώτη θέση στη λίστα με τις χώρες προέλευσης μεταναστών για τα τελευταία τρία και πλέον χρόνια με ποσοστό επί του συνόλου των μεταναστών που καταγράφηκαν από την ΥΠΥΤ, ενώ και τα προηγούμενα χρόνια ήταν μεταξύ των πρώτων χωρών. Ειδικότερα για το έτος 2018 αποτελούσε το 22,6% του συνόλου των καταγεγραμμένων μεταναστών. Το έτος 2019 αφορούσε στο ποσοστό των 39,7% και το έτος 2020 το 31,2% επί του συνόλου μεταναστών που έρχονταν στην χώρα μας (Clara Albrecht, 2021).

Διάφοροι παράγοντες επηρεάζουν τις μετακινήσεις τόσο μέσα όσο και έξω από το Αφγανιστάν. Οι Ταλιμπάν ευθύνονταν για το γεγονός ότι πολλοί Αφγανοί έπρεπε να αποχωριστούν την πατρίδα τους. Σήμερα το ερώτημα που τίθεται είναι ποιοι είναι οι λόγοι που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις μετατοπίσεις τους από την χώρα στο μέλλον. Ανέκαθεν, το φαινόμενο της μετανάστευσης επηρεάζεται και από τους παράγοντες ώθησης, αλλά και από τους παράγοντες έλξης. Για να κατανοήσουμε καλύτερα τα κίνητρα πίσω από αυτό είναι απαραίτητο να δούμε περισσότερο από κοντά τις εξελίξεις στη χώρα την τελευταία εικοσαετία.

Μέσα στο χρονικό διάστημα από το έτος 1990 έως το έτος 2000 και με την άνοδο των Ταλιμπάν πολλοί Αφγανοί οδηγήθηκαν σε φυγή. Το γεγονός αυτό έπληξε κυρίως τις γυναίκες και τα κορίτσια τα οποία στερήθηκαν το δικαίωμα της δημόσιας ζωής μεταξύ άλλων θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μετά την ήττα των Ταλιμπάν το 2001, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ξεκίνησε εκτεταμένα προγράμματα μαζικού επαναπατρισμού. Μετά το τέλος του καθεστώτος, ο αριθμός των Αφγανών προσφύγων μειώθηκε και τα επόμενα χρόνια αυξήθηκε ελαφρά και πάλι στο επίπεδο των μέσων της δεκαετίας του 1990.

Οι αποφάσεις για τη μετανάστευση στο Αφγανιστάν είναι πολλαπλές. Κυμαίνονται σε πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Κυριότερος λόγος είναι η ασφάλεια η οποία πλήττεται κυρίως από πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες όπως: τρομοκρατία, πόλεμος, παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διώξεις, βία και έγκλημα, και διαφθορά. Οι οικονομικοί παράγοντες διαμορφώνονται κυρίως από τη φτώχεια και την πείνα αλλά και τις κακές συνθήκες στην αγοράς εργασίας. Οι δημογραφικοί και οι κοινωνικοί παράγοντες οδηγούνται από τους νέους ηλικιακά αλλά και από τις κακές υποδομές στην εκπαίδευση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και τις μεταφορές. Οι φυσικές καταστροφές αλλά κι οι περιβαλλοντικοί λόγοι επηρεάζουν ιδιαίτερα το Αφγανιστάν και αυτή είναι η αιτία για την οποία εμφανίζονται περιβαλλοντικοί μετανάστες. Το Αφγανιστάν επηρεάζεται ιδιαίτερα από την κλιματική αλλαγή αλλά και τις φυσικές καταστροφές, γι' αυτό και στη χώρα εμφανίζονται κλιματικοί πρόσφυγες. Επιπλέον, υπάρχουν πλέον επιβαρυντικοί παράγοντες για κινήσεις φυγής και μετανάστευσης που έχουν προκύψει λόγω της αποχώρησης των διεθνών στρατευμάτων. Η επιστροφή των Ταλιμπάν σήμανε και την πτώση της ανάπτυξης στη χώρα (Clara Albrecht, 2021).

Οι συγκρούσεις, ο πόλεμος και η τρομοκρατία είναι οι σημαντικότεροι πολιτικοί παράγοντες που έχουν σημαδέψει το Αφγανιστάν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι συνθήκες που επικρατούν στην χώρα δεν βελτιώθηκαν ιδιαίτερα το τελευταίο χρονικό διάστημα. Το 2021 έφτασε στην τελευταία θέση στον Παγκόσμιο Δείκτη Ειρήνης, ενώ αποτέλεσε και την χώρα εκείνη με την περισσότερη τρομοκρατία για το έτος 2019. Η κατάσταση είχε επιδεινωθεί σε σχέση με το 2002, όπου η χώρα κατέλαβε την 16^η θέση στον Παγκόσμιο Δείκτη Ειρήνης. Το Αφγανιστάν χαρακτηρίζεται από μια ιστορία συγκρούσεων, οι οποίες είναι διακρατικές, αλλά και ενδοκρατικές, καθώς και μη κρατικές. Ειδικότερα, η εμφάνιση των Ταλιμπάν το έτος 2006 σήμανε και την αύξηση της βίας στην χώρα με τους θανάτους που είχαν σχέση με αυτό να αυξάνονται από 1.595 το έτος 2005 σε 29.940 το έτος 2019 (World Bank 2021a).

Οι ενδοκρατικές συγκρούσεις μεταξύ των Ταλιμπάν και των κυβερνητικών έχει ενταθεί από το 2013 με αποκορύφωση την πιο αιματηρή σύγκρουση στον κόσμο το 2018. Αυξήθηκαν οι τρομοκρατικές συγκρούσεις στην χώρα μετά και την δραστηριοποίηση του Ισλαμικού Κράτους στις αρχές του 2015, ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα Καμπούλ. Μεταξύ των ετών 2009 και 2018, οι δολοφονίες σχεδόν διπλασιάστηκαν (World Bank 2021a) ενώ οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων

των γυναικών εντείνονται αναδεικνύοντας ένα τεράστιο πρόβλημα. Έξι στις δέκα γυναίκες έχουν πιθανότητα να γίνουν θύμα βίας ακόμη και ή κυρίως από τον σύντροφο της (OECD, 2021).

Οι κανόνες της κοινωνίας αλλά και οι γενικότερες πεποιθήσεις έχουν αποδεχθεί πια την βία εναντίον των γυναικών. Από τις δέκα γυναίκες οι οχτώ γυναίκες δικαιολογούν τον ξυλοδαρμό μιας γυναίκας κάτω από κάποιες συνθήκες (OECD, 2021). Σχεδόν τρία στα δέκα κορίτσια παντρεύονται πριν από τα 18, ενώ 12% των περιστατικών είναι εγκυμοσύνη στην εφηβεία. Ο φαύλος κύκλος της βίας εντείνεται και τροφοδοτείται περαιτέρω. Το έτος 2020, περίπου 15.000.000 άνθρωποι, δηλαδή σχεδόν το μισό Αφγανιστάν, ζούσε κάτω από το εθνικό όριο της φτώχειας. Το 2012, 10,3 εκατομμύρια άνθρωποι, ή το 38,5 τοις εκατό του πληθυσμού, ζούσαν στη φτώχεια και το 59,5 τοις εκατό του πληθυσμού (19,1 εκατομμύρια άνθρωποι) υπέφερε από πείνα (Clara Albrecht, 2021).

Η τιμή του συντελεστή GINI έχει παραμείνει στο 0,3, όπως και αυτή του Μπαγκλαντές ή του Πακιστάν. Με την επιστροφή των Ταλιμπάν, οι συνθήκες στην χώρα έχουν επιδεινωθεί ενώ η χώρα καταρρέει οικονομικά (Council, 2021). Σε έρευνα που έχει διενεργηθεί από το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων, εννέα στους δέκα ερωτηθέντες διαμαρτύρονται για την έλλειψη φαγητού. (Economic Collapse, 2021). Ακόμη, το κόστος για τα τρόφιμα ολοένα και αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο. Βασικές τροφές όπως αυτές που σχετίζονται με το αλεύρι, το λάδι, τα φασόλια, αλλά ακόμη και το φυσικό αέριο έχουν σημειώσει αύξηση με ποσοστό 63 τοις εκατό μέσα σε μία περίοδο ενός μηνός (Children, 2021). Όσοι εργάζονται στον δημόσιο τομέα υφίστανται στάση πληρωμών για περισσότερο από μήνα και τα Ηνωμένα Έθνη προειδοποιούν για την ανθρωπιστική καταστροφή που μέλλεται να συμβεί. Οι γυναίκες δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των Αφγανών έχει παραμείνει από το έτος 2000 αδρανές στο 50 τοις εκατό. Οι διάφοροι ερευνητές «κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου» επισημαίνοντας την επικινδυνότητα αναφορικά με την εξάρτηση που έχει αναπτύξει το Αφγανιστάν από τη διεθνή αναπτυξιακή βοήθεια (Karimi 2020).

Προς το παρόν δεν είναι ξεκάθαρο πώς θα συνεχιστεί η αναπτυξιακή βοήθεια αν και το μέλλον παρουσιάζεται δυσοίωνο μιας και είναι δύσκολο οι Ταλιμπάν να ακολουθήσουν διεθνή πρότυπα, απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση πρόσβασης στα διεθνή αποθέματα. Το Αφγανιστάν αποτελεί την 12η πιο ευαίσθητη χώρα στην περιβαλλοντική αλλαγή και η 10η χώρα ανάμεσα σε αυτές που έχουν προετοιμαστεί λιγότερο. Η εύθραυστη θέση του Αφγανιστάν στην περιβαλλοντική αλλαγή έχει αυξηθεί σε σχέση με το έτος 2001. Το γεγονός αυτό έγκειται τόσο στην μεγάλη ευαλωτότητα, αλλά και στην έλλειψη δυνατοτήτων αντιμετώπισης των επιπτώσεων που επιφέρει η κλιματική αλλαγή. Επιπρόσθετα, οι πολίτες της χώρας είναι εκτεθειμένοι σε υψηλού ρίσκου φυσικές καταστροφές. Το Αφγανιστάν είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένο τόσο σε σεισμούς όσο και σε ξηρασίες, που οδηγούν τους πολίτες σε ιδιαίτερα αυξημένη έλλειψη τροφής. Σύμφωνα με εκθέσεις του WFP, οι Ταλιμπάν δεν τις προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση της πείνας στον πληθυσμό (Clara Albrecht, 2021).

Το Αφγανιστάν ακολουθεί τη Συρία και τη Βενεζουέλα αναφορικά με το μεγαλύτερο ποσοστό μετανάστευσης στον κόσμο, και είναι η χώρα από την οποία προέρχεται η πολυπληθέστερη ομάδα προσφύγων. Τόσο οι πολιτικοί όσο και οι περιβαλλοντικοί λόγοι που προαναφέρθηκαν αποτελούν τις κύριες αιτίες της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης της χώρας του Αφγανιστάν. Η πλειονότητα των Αφγανών που αποχωρίζονται την πατρίδα τους μετακινούνται πρώτα στις γειτονικές χώρες του Πακιστάν και του Ιράν, όπου διαμένει μέχρι στιγμής πάνω από το 80 τοις εκατό όλων όσων έχουν εγκαταλείψει τη χώρα (UNHCR 2021b; Media Service Integration 2021a). Περίπου το 10 τοις εκατό των αφγανικών νοικοκυριών λαμβάνουν εμβάσματα από Αφγανούς που ζουν στο εξωτερικό.

Η έρευνα βασίστηκε στην υπόθεση ότι η μετανάστευση της συγκεκριμένης εθνοτικής ομάδας είναι αναγκαστική και είναι αποτέλεσμα ενός ευρέος συνόλου παραγόντων. Συμπερασματικά αναφέρουμε ότι η απόφαση επηρεάζεται από την πολιτική αστάθεια, τις κοινωνικές αναταραχές και την οικονομική στέρηση που συνδυάζεται ακόμη και με περιβαλλοντικούς λόγους. Η λήψη της απόφασης για μετανάστευση προκαλείται κυρίως από μια πιεστική ανάγκη απόδρασης. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε πλησιάζει την πρόταση του Richmond (1993) ότι υπάρχει μια συνέχεια από την «αντιδραστική» στην «προληπτική» μετανάστευση (Van Liempt, 2014).

3.2 Σομαλία

Συνεχίζοντας την έρευνα θα μελετήσω την Σομαλία ως δεύτερη χώρα μελέτης προκειμένου διαπιστώσω τους λόγους εκείνους που οδηγούν σε μετανάστευση.

Η Σομαλία είναι ένα δυσλειτουργικό κράτος» με εκτεταμένη «σοβαρή ανασφάλεια» το μόνο παραδειγματικά δυσλειτουργικό κράτος αλλά και μια από τις πιο ανθεκτικές κοινωνίες στην αφρικανική ήπειρο ανάλογα από την οπτική γωνία από την οποία επιδιώκει κανείς να το εξετάσει. Ωστόσο, η σύγχρονη πολιτική πραγματικότητα στη νότια Σομαλία βρίσκεται σε έντονη αντίθεση με τις προσδοκίες της διεθνούς κοινότητας (Save the Children 2021).

Για τη διεθνή κοινότητα, η Σομαλία «ανεβαίνει», ένας όρος που στοχεύει στην προσέλκυση παραδοσιακών δωρητών για να ρίξουν περισσότερα χρήματα στη Σομαλία (Shortland, 2013).

Ο κύριος στόχος είναι να ενθαρρυνθεί η σομαλική διασπορά να επιστρέψει στην πατρίδα για να αποτρέψει την περαιτέρω μετανάστευση στην Ευρώπη (Save the Children 2021).

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Σομαλίας, γνωστή και ως Σομαλία, βρίσκεται στην Ανατολική Αφρική, δίπλα στην Αιθιοπία. Αυτή η περιοχή της Αφρικής είναι επίσης γνωστή ως το «Κέρασ της Αφρικής» που αποτελείται από την Αιθιοπία, το Τζιμπουτί, την Ερυθραία και τη Σομαλία. Η Σομαλία είναι μια χώρα με χαμηλότερο εισόδημα και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην άτυπη

οικονομία της με τον μεγαλύτερο και πολυτιμότερο τομέα της να είναι η γεωργία. Η Σομαλία είναι επίσης αρκετά πλούσια σε φυσικούς πόρους όπως το πετρέλαιο, ο σίδηρος, ο χαλκός και άλλα πολύτιμα μεταλλεύματα ('SOUTH AFRICA?', 2007).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τις τελευταίες δεκαετίες, «εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τη Σομαλία εξαιτίας της πολιτικής αστάθειας και ενός επικίνδυνου εμφυλίου πολέμου που ξέσπασε τη δεκαετία του 1990. Στις μέρες μας, πάνω από 750.000 Σομαλοί πρόσφυγες βρίσκονται σε ξένες χώρες και πάνω από 2,6 εκατομμύρια Σομαλοί βρίσκονται σε εσωτερική μετανάστευση στη Σομαλία». Ακόμη και στις μέρες μας, σημαντικά προβλήματα ταλανίζουν τον λαό της Σομαλίας. Ανάμεσα σε άλλα ο πόλεμος, ενδοκρατικές συγκρούσεις, ανασφάλεια, καθώς και η έλλειψη πρόνοιας, ενθαρρύνουν τη μετανάστευση των Σομαλών. Αυτοί οι παράγοντες ώθησης μπορούν επίσης να είναι η αιτία εκτοπισμού για πολλούς από τους πολίτες της Σομαλίας. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, πολλοί από αυτούς τους μετανάστες, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και εσωτερικά εκτοπισμένους ζουν σε υψηλό κίνδυνο «κακομεταχείρισης, σεξουαλικής επίθεσης, βίας, αναγκαστικής έξωσης και περιορισμένης πρόσβασης στις βασικές καθημερινές ανάγκες». Τα Ηνωμένα Έθνη αναφέρουν ότι, μόνο λίγοι Σομαλοί πολίτες μεταναστεύουν προς την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Στην ουσία, η πλειονότητα των πολιτών μεταναστεύει στο εξωτερικό αλλά σε χώρες με εγγύτητα όπως η Κένυα, η Αιθιοπία και η Υεμένη, παρόλο που και αυτές αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα. Η Κένυα, η Αιθιοπία και η Υεμένη έχουν μακρά ιστορία αποδοχής και υποδοχής προσφύγων από τη Σομαλία (KENYA-SOMALIA: Mass Detentions, 2010).

Η πλειονότητα αυτών των μεταναστών απομακρύνθηκαν από τη Σομαλία κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου και της πτώσης της κυβέρνησης το 1991. Από πολιτική άποψη, η πλειονότητα των Σομαλών μεταναστών είναι δυσαρεστημένη με τους πολιτικούς και το πολιτικό κράτος της Σομαλίας. Από το 1991 μέχρι σήμερα, ο Εμφύλιος εξακολουθεί να μαίνεται χωρίς σημάδια διακοπής. Οι Σομαλοί πολίτες δεν είναι ευχαριστημένοι με τον τρόπο που οι κυβερνώντες αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η φτώχεια, η έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση, η έλλειψη πρόσβασης στην ιατρική περίθαλψη κ.λπ. Η ξηρασία έπαιξε έναν επίσης σημαντικό ρόλο στην αύξηση της μετανάστευσης το 2011. Επιπρόσθετα, το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, άλλοι λόγοι όπως η πείνα και η αυξανόμενη έλλειψη ασφάλειας συνέβαλε στην ώθηση των Σομαλών πολιτών να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους. Τους πρώτους μήνες του 2020, η Σομαλία επλήγη από σοβαρά κρούσματα ξαφνικών πλημμυρών, ειδικά στο Νότο. Αυτό έκανε πολλούς Σομαλούς να μεταναστεύσουν σε άλλες χώρες και επίσης να εκτοπιστούν στο εσωτερικό. Σύμφωνα με την υπηρεσία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, «πάνω από 650.000 Σομαλοί εκτοπίστηκαν τους πρώτους οκτώ μήνες του 2020. Πολλοί από τους πρόσφατα εκτοπισμένους ζουν τώρα σε υπερπλήρη, πρόχειρα καταφύγια κατασκευασμένα από παλιά ρούχα, πλαστικές σακούλες, χαρτόνια και ξυλάκια σε ήδη τρομερές τοποθεσίες εκτοπισμένων». Επιπλέον, αυτή η πλημμύρα προκάλεσε έλλειψη τροφίμων, η οποία ενισχύθηκε περαιτέρω από την ξηρασία και τον ανεπιθύμητο ξηρό καιρό στο Βορρά. Επιπλέον, το 2011, η Σομαλία επλήγη

από ακραία ξηρασία. Αυτό προκάλεσε επίσης τη μείωση των αποθεμάτων τροφίμων, με αποτέλεσμα την εκτεταμένη φτώχεια, την πείνα και τις πολιτικές αναταραχές (Chan, 2020).

Εικόνα 2. Από τη Σομαλία στο Ανατολικό Αιγαίο (Πηγή: Καθημερινή, 2022)

3.3 Νεπάλ

Στην πιο πρόσφατη απογραφή του Νεπάλ για τον πληθυσμό και τη στέγαση, η οποία έδειξε ότι σχεδόν το 50 τοις εκατό του νοικοκυριού της χώρας είχε ένα μέλος που είτε εργαζόταν στο εξωτερικό είτε είχε επιστρέψει. Τα εμπόσματα ήταν ένας σημαντικός παράγοντας που συνέβαλε στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η εύρεση εργασίας αποτελεί το πιο σημαντικό κίνητρο για διεθνή μετανάστευση από το Νεπάλ τον εικοστό πρώτο αιώνα. Όσον αφορά τον προορισμό, βλέπουμε αποκλίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών μεταναστριών. Η Ινδία παραμένει κορυφαίος προορισμός για τις γυναίκες μετανάστριες. Η κυβέρνηση έχει θεσπίσει ένα σύστημα «δωρεάν εισιτήριο χωρίς βίζα» με το οποίο οι εργοδότες επιβαρύνονται τα έξοδα βίζας και αεροπορικών εισιτηρίων για αυτούς που αναζητούν εργασία σε Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ, Κατάρ, Ομάν, Μπαχρέιν και Μαλαισία. Πρόθεσή της είναι να ελαφρύνει το οικονομικό βάρος των μεταναστών και να κάνει τη μετανάστευση για απασχόληση πιο εύκολα προσβάσιμη στους επίδοξους μετανάστες για εργασία. Περίπου 60 τοις εκατό του συνολικού εργαζόμενου πληθυσμού Νεπάλ, συμπεριλαμβανομένου το 73,6 τοις εκατό γυναίκες και το 50,5 τοις εκατό άνδρες, ασχολούνται με τη γεωργία, δασοκομία και ψάρεμα. Η απογραφή του 2011 έδειξε ότι το σύνολο του απόντα πληθυσμού, δηλαδή το 37,6 τοις εκατό είχε φύγει για την Ινδία. Είναι ο πιο δημοφιλής προορισμός για τους Νεπαλέζους από οποιαδήποτε άλλη χώρα. Εξαιτίας των ισχυρών σχέσεων μεταξύ των δύο αυτών χωρών, η μετανάστευση από και προς την Ινδία είναι κάτι που συνηθίζεται και για τις δύο χώρες. Ένας ακόμη λόγος που διευκολύνει την ανωτέρω διαδικασία πέραν της ιστορικής αυτής παράδοσης είναι τα ανοιχτά κοινά σύνορα των δύο χωρών. Στην τελευταία απογραφή του 2011 το Νεπάλ κατέγραψε 722.255 πολίτες που

ζουν στην Ινδία για διάφορους λόγους. Αντίστοιχος αριθμός στην απογραφή του 2001 ήταν 587.243 (IOM, 2019).

Οι λόγοι που μεταναστεύουν στην Ινδία είναι οι εξής: α) αποφυγή στράτευσης στον Ινδικό Στρατό. β) μετανάστευση μόνιμη και γ) για εργασιακούς λόγους είτε μόνιμα είτε προσωρινά (Sharma, 2009).

Σε αναπτυσσόμενες χώρες όπως το Νεπάλ, η έλλειψη ευκαιριών εργασίας στην πατρίδα τους και η δυνατότητα για υψηλότερα κέρδη στο εξωτερικό απομακρύνουν τους νέους από το σπίτι σε αναζήτηση εργασίας και ευκαιριών εισοδήματος. Ένα άλλο σημαντικό θέμα είναι η εμπορία ανθρώπων όπου έχει παρατηρηθεί ότι ωθεί σε αναγκαστική μετανάστευση προς την Ινδία. Σε συνέχεια, άλλοι διάσημοι χώροι για διακίνηση είναι η βιομηχανία του σεξ, τα εργοστάσια, τα ορυχεία, η οικιακή εργασία, η επαιτεία κ.α.. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν καθορίζεται νομικά ή πολιτικά το μεταναστευτικό ή η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών ανάμεσα στις δύο χώρες (Migration in Nepal: A Country Profile).

Για τη μετανάστευση στην Ινδία, υπάρχει η Συνθήκη Ειρήνης και Φιλίας που υπογράφηκε μεταξύ των δύο κυβερνήσεων το 1950 και αποτελεί ενθαρρυντικό παράγοντα για την αύξηση της μετανάστευσης με άναρχο τρόπο (Sharma, 2009). Παρόλ' αυτά, οι δύο χώρες άρχισαν κάποιες προσπάθειες μεταξύ τους, για να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες αλλαγές και να τροποποιηθεί η προαναφερόμενη Συνθήκη.

Στην προαναφερόμενη Συνθήκη αναφορικά με τη μετανάστευση, οι κυβερνήσεις της Ινδίας και του Νεπάλ μπορούν να χορηγούν, αμοιβαία, στους πολίτες μιας χώρας αλλά στο έδαφος της άλλης τα ίδια πλεονεκτήματα σε σχέση με τη διαμονή, την ιδιοκτησία, τους όρους συμμετοχής στο εμπόριο, και πολλά άλλα συναφή προνόμια. Επιπρόσθετα ο υπήκοος μιας χώρας θα τύχει εθνικής μεταχείρισης στην άλλη χώρα «σε σχέση με τη συμμετοχή στη βιομηχανική και οικονομική ανάπτυξη μιας τέτοιας περιοχής» (Sharma, 2009).

Επιπλέον σχετικά πρόσφατα, υπήρξαν σημάδια ενίσχυσης της οικονομίας του Νεπάλ με ανάπτυξη 7 τοις εκατό το 2018. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα Ενημέρωσης για την ανάπτυξη του Νεπάλ το 2019 αυξήθηκε το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) στο Νεπάλ και εκτιμάται σε 7,1 τοις εκατό το 2019, κυρίως από την υπηρεσία αλλά και τομείς της γεωργίας. Ο τομέας των υπηρεσιών προβλέπεται να αυξηθεί κατά 7,5 τοις εκατό λόγω ώθησης σε λιανεμπόριο, στα ξενοδοχεία, και σε εστιατόρια διότι τροφοδοτείται από ιδιωτικά εμβάσματα.

Η Νότια Ασία, που περιλαμβάνει οκτώ χώρες, συμπεριλαμβανομένων του Νεπάλ, πλήττεται από μια σειρά από έντονα καταστροφικά καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, καταιγίδες, ξηρασίες, κυκλώνες και έντονες βροχοπτώσεις. Αυτές οι καταστροφές έχουν τεράστιο τίμημα καθώς εκτοπίζουν χιλιάδες ανθρώπους κάθε χρόνο. Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την

Κλιματική Αλλαγή έχει ανακοινώσει σχετικές προβλέψεις ότι οι καταστροφές θα αυξηθούν σε επικινδυνότητα και συχνότητα, απειλώντας να προκληθούν σοβαρές επιπτώσεις ανθρωπιστικές ή μη (Sharma, 2009).

Η έκθεση του Nepal Climate Vulnerability Study Team (NCVST) (2009) παρουσιάζει μια μελέτη χαρακτηριστικών γεγονότων αναφορικά με την κλιματική αλλαγή και εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι αυτά μπορεί να έχουν καταστροφικές τοπικές επιπτώσεις. Οι ανωτέρω θα εμφανίζουν ακραία καιρικά φαινόμενα όπως πλημμύρες, φωτιές, έλλειψη νερού, αλλά και αρρώστιες που σχετίζονται με το νερό. Η ανωτέρω μελέτη συμπερασματικά αναφέρει ότι η επικρατούσα γνώση για την κλιματική αλλαγή στο Νεπάλ περιλαμβάνει αξιοσημείωτη θέρμανση, κυρίως σε περιοχές με υψηλό υψόμετρο, αύξηση των ακραίων συμβάντων κ.α.. Αυτό υποδεικνύει ότι τα περιστατικά που έχουν σχέση με το κλίμα είναι πολύ πιθανό να παρουσιάσουν αύξηση μελλοντικά. Οι σκληρές επιπτώσεις θα γίνουν αισθητές κυρίως στην φτωχότερη τάξη, μιας και είναι εκείνη με άμεση σχέση με το οικοσύστημα που θα δεχθεί και τις έντονες κλιματικές αλλαγές (Sharma, 2009).

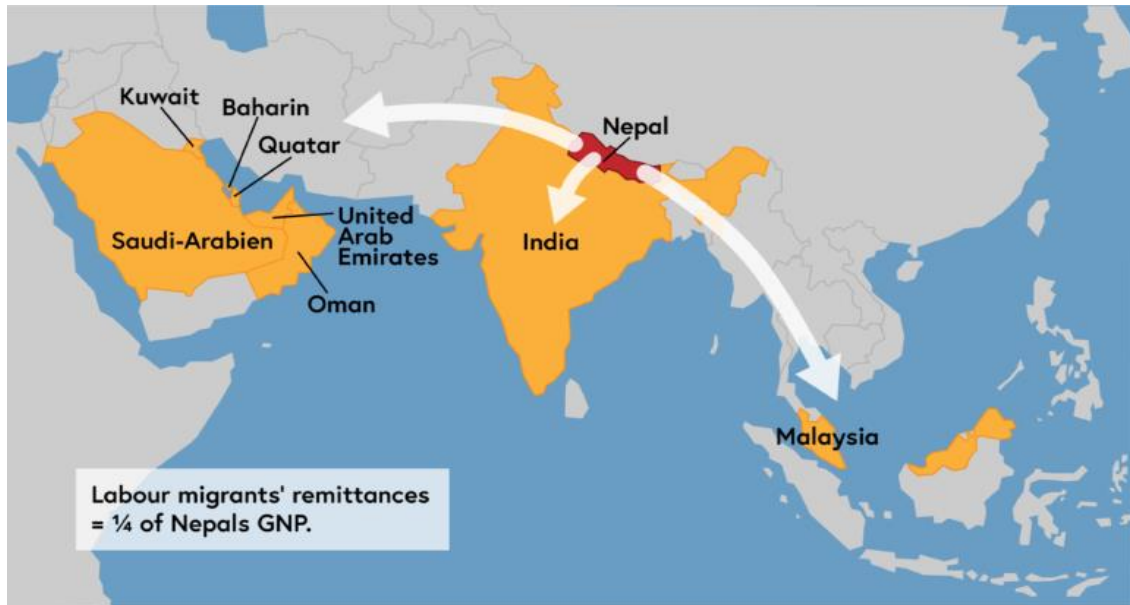
Το Νεπάλ είναι μια χώρα με ιδιαίτερη γεωλογία και έδαφος ενώ η επικινδυνότητα για κατολισθήσεις σε βουνά και πλημμύρες στις πεδιάδες είναι υψηλή. Έντονες βροχοπτώσεις προκαλούν κατολισθήσεις που καταστρέφουν περιουσίες, κατασκευές, και προκαλούν ακόμη και θανάτους. Σε μια μελέτη (Sharma, 2009) αναλύοντας τα περιστατικά κατολισθήσεων που αναφέρθηκαν από τα έντυπα μέσα σε μια περίοδο 42 ετών (1971–2013), καταγράφηκε ότι υπήρξαν 3.220 κατολισθήσεις, με αποτέλεσμα 4.691 ανθρώπινους θανάτους, 18.902 σπίτια καταστράφηκαν και 57 από σχεδόν 22 εκατ. καλλιεργήσιμη γη χάθηκε. Η ανωτέρω αναφορά σε σχέση με τις καταστροφές δείχνει ένα μέρος μόνο της καταστροφής μιας και λόγω της ανυπαρξίας αναφορών των ημερών εκείνων δεν μπορεί να υπολογιστεί η συνολική απώλεια.

Ανάμεσα στους πιο δημοφιλείς ακραίους φυσικούς κινδύνους είναι οι σεισμοί. Ένας από τους πιο πρόσφατους σεισμούς Gorkha του 2015 στοίχισε πάνω από 7,5 δισεκατομμυρίων NPR σε χρηματικό κόστος, πιο πολλά από 500.000 σπίτια κατεστραμμένα ολοσχερώς και 250.000 μερικώς (Majaw, 2020).

Αν και οι δεσμοί ανάμεσα στην μετανάστευση και στην κλιματική αλλαγή είναι ιδιαίτεροι, η μετανάστευση σημαντική για το Νεπάλ, μιας και τίθεται θέμα επιβίωσης.

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι αρκετά παλαιό στο Νεπάλ και κάποτε λάμβαναν χώρα ακόμη και ανταλλαγές τροφής, αλατιού από το Θιβέτ, ή εργασίας, είτε ως εργάτες είτε στο βασιλικό στρατό του Νεπάλ. Με το πέρασμα του χρόνου τη θέση του Θιβέτ πήρε η Ινδία (Adhikari, 2008). Στις μέρες μας, οι πολίτες του Νεπάλ μεταναστεύουν στην Ινδία αλλά και στις πιο αναπτυγμένες αστικές περιοχές του Νεπάλ είτε μόνιμα είτε προσωρινά για λόγους εύρεσης εργασίας και για όσο χρονικό διάστημα δεν είναι απαραίτητη η παρουσία τους στα χωράφια. (Sharma and Thapa, 2013). Πέραν από την μετανάστευση για λόγους εργασίας στο εξωτερικό,

υπάρχει επίσης και η εσωτερική μετανάστευση. Η τελευταία πραγματοποιείται κυρίως από αγροτικές περιοχές σε αστικές για αναζήτηση καλύτερων ευκαιριών εργασίας ή για εκπαιδευτικούς λόγους.

Εικόνα 3. Destinations of migration (Πηγή: Thieme, 2017)

3.4 Ευρήματα

Συνοψίζοντας, η ανθρωπιστική κατάσταση στο Αφγανιστάν θεωρείται μια από τις πιο σκληρές ανθρωπιστικές κρίσεις στον πλανήτη. Η χώρα υποφέρει από μεγάλης κλίμακας ανθρωπιστικές ανάγκες, εκτοπισμό και σοβαρή επισιτιστική κρίση. Αυτό οφείλεται σε δεκαετίες συγκρούσεων, επαναλαμβανόμενες ξηρασίες και απότομη οικονομική και κοινωνική παρακμή λόγω των πρόσφατων πολιτικών εξελίξεων και της απόρροιας αυτών. Επίσης η αποχώρηση των διεθνών στρατευμάτων και η κατάληψη των Ταλιμπάν συνεχίζουν να θέτουν προκλήσεις στο Αφγανιστάν και τα μεταναστευτικά ρεύματα σταθερά αυξημένα. Αντιπαραβάλλοντας με τη λίστα παραγόντων μετανάστευσης του δεύτερου κεφαλαίου της εργασίας οι ανωτέρω λόγοι ταυτίζονται με αυτούς.

Ακόμη το ζήτημα των εσωτερικών και εξωτερικών μεταναστών από και προς τη Σομαλία δεν δείχνει σημάδια διακοπής στο εγγύς μέλλον. Στην πραγματικότητα, προβλέπεται από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ότι οι εκτοπισμένοι Σομαλοί πολίτες θα αυξηθεί μόνο τα επόμενα χρόνια. Επίσης μπορεί να παρατηρηθεί ότι κύριοι λόγοι μετανάστευσης στο Αφγανιστάν ταυτίζονται με αυτούς που αναφέρονται στη λίστα του δεύτερου κεφαλαίου.

Μπορεί να παρατηρηθεί μια τάση όπου οι περισσότεροι Σομαλοί μετανάστες θα μετανάστευαν σε γειτονικές χώρες στο Κέρας της Αφρικής λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας και της ιστορίας της υποδοχής μεταναστών. Αυτοί οι μεταναστευτικοί παράγοντες συνδέονται στενά μεταξύ τους, με περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως η ξηρασία και οι πλημμύρες, προκαλώντας πείνα και φτώχεια, που με τη σειρά τους θα προκαλούσαν πολιτική αστάθεια και εμφύλια αναταραχή.

Ενώ η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχει κάνει μια προσπάθεια να μετριάσει την προσφυγική κρίση στη Σομαλία, η αλλαγή δεν ήταν σημαντική. Καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται στη Σομαλία, παράλληλα με τις φυσικές καταστροφές όπως οι πλημμύρες και η πανδημία του κορωνοϊού, η Σομαλία δεν αναμένεται να σημειώσει πρόοδο στα ζητήματα της φτώχειας, της πολιτικής αναταραχής, της ανισότητας και της υγειονομικής περιθάλψης, στη συνέχεια, αυτοί οι παράγοντες πιθανότατα θα ωθήσει ακόμη περισσότερους Σομαλούς πολίτες να φύγουν από τη Σομαλία για να προσπαθήσουν να βρουν καλύτερες ευκαιρίες εργασίας για να συντηρήσουν την οικογένειά τους στο σπίτι ή να ξεκινήσουν μια νέα ζωή σε πιο ανεπτυγμένες χώρες, μόλις χαλαρώσουν οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί που προκαλούνται από τον COVID-19.

Αναφορικά με το Νεπάλ και παρά τις συνεχείς προσπάθειες για ανάπτυξη, υπάρχει υψηλή φτώχεια, χαμηλή οικονομική ανάπτυξη, υψηλή οικονομική ανισότητα και υψηλό ποσοστό ανεργίας στη χώρα. Ο αγροτικός τομέας, όπου απασχολούνται τα δύο τρίτα του ενεργού πληθυσμού, εξακολουθεί να επιβιώνει στη φύση. Η κατάσταση της βιομηχανικής ανάπτυξης είναι επίσης αδύναμη. Ακόμη τα γεγονότα που σχετίζονται με το κλίμα είναι πολύ πιθανό να αυξηθούν στο μέλλον καθώς θα γίνει αισθητή η επίπτωση που θα στοιχίσει περισσότερο στο φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού, καθώς έχει τον ισχυρότερο δεσμό με το οικοσύστημα, το οποίο είναι ευαίσθητο στις κλιματικές αλλαγές (Sharma, 2009).

4. Αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνων

4.1 Αναγνώριση – Εκτίμηση Κινδύνου

Προκειμένου να διαχειριστούμε τον κίνδυνο όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά θα επιλέξουμε το σύστημα διαχείρισης κινδύνου ISO 31000 το οποίο παρέχει τις οδηγίες για το σκοπό αυτό, ενώ την ίδια στιγμή εφαρμόζεται σε οποιονδήποτε οργανισμό ή υπηρεσία. Το ISO 31000 αποτελεί έναν αέναο κύκλο ενεργειών και περιγράφει με σαφήνεια τις αρχές για τη διαχείριση του κινδύνου, τα θεμέλια και τις οργανωτικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν τη διαχείριση του κινδύνου. Καθορίζει μια διαδικασία που επιτρέπει την αναγνώριση, κατανόηση και τροποποίηση του κινδύνου όπως απαιτείται, σύμφωνα με κριτήρια που έχουν καθοριστεί ως μέρος της διαδικασίας (Normung 2019).

Τεχνικές εκτίμησης κινδύνου μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτήν τη δομημένη προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία καθορίζεται το πλαίσιο, η αξιολόγηση του κινδύνου και η αντιμετώπιση αυτού. Επιπρόσθετα, η συνεχή παρακολούθηση, η επανεξέταση, η επικοινωνία και η διαβούλευση, η καταγραφή και η αναφορά (Normung 2019).

Στη διαδικασία ISO 31000, η αξιολόγηση κινδύνου περιλαμβάνει την αναγνώριση των κινδύνων, την ανάλυσή τους αλλά και την χρήση της κατανόησης που αποκτήθηκε από την ανάλυση για την αξιολόγηση του κινδύνου με την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη συγκριτική τους σημασία αλλά και σε σχέση με τους στόχους και τα όρια απόδοσης του οργανισμού. Αυτή η διαδικασία παρέχει πληροφορίες σε αποφάσεις σχετικά με το εάν απαιτείται θεραπεία, τις προτεραιότητες για τη θεραπεία και τις ενέργειες που προορίζονται για την περαιτέρω αντιμετώπιση του κινδύνου. Τέλος, η αντιμετώπιση του ρίσκου αλλά και ο προσδιορισμός για το αν ο υπολειμματικός κίνδυνος είναι ανεκτός (Χουντάλας, 2020).

Ο κίνδυνος περιλαμβάνει τις επιπτώσεις μιας κατάστασης η οποία μπορεί να οδηγήσει σε θετικές ή αρνητικές συνέπειες ή και τα δύο. Ακόμη, καθορίζεται από τις πηγές του, τα συμβάντα που είναι πιθανά να λάβουν χώρα, τις επιπτώσεις τους και τις πιθανότητές τους. Ένα συμβάν μπορεί να έχει αρκετά αίτια αλλά μπορεί και να οδηγήσει σε πολλαπλές συνέπειες. Οι συνέπειες με τη σειρά τους θα μπορούσε να έχουν έναν αριθμό διακριτών τιμών, είτε να είναι συνεχείς ς είτε ακόμη και άγνωστες. Ακόμη, θα μπορούσε να μην είναι εύκολα διακριτές ή μεταβλητές οι οποίες να μετριούνται στην αρχή. Οι πηγές που προκαλούν τον κίνδυνο μπορεί να περιέχουν εγγενή μεταβλητότητα ή αβεβαιότητες που έχουν σχέση με παράγοντες

Ανάμεσα στους οποίους και η ανθρώπινη συμπεριφορά ή η συμπεριφορά δομών ή κοινωνικών επιρροών. Για αυτές τις πηγές ενδεχομένως να υπάρξει δυσκολία στο να προβλέψουμε αν θα παρουσιαστεί κάποιο γεγονός. Επομένως, ο κίνδυνος είναι δύσκολο να καταγραφεί πάντα ως ένα σύνολο των συμβάντων, των συνεπειών και των πιθανοτήτων τους (Hilson, 2000).

Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούμε τις τεχνικές αξιολόγησης κινδύνου οι οποίες έχουν ως σκοπό να μας υποστηρίξουν στην κατανόηση της αβεβαιότητας και του σχετικού κινδύνου σε αυτό το διαφορετικό, σύνθετο, και μεγάλο σε έκταση πλαίσιο, με στόχο την λήψη καλύτερα αποτελεσματικών αποφάσεων αλλά και δράσεων (Aven, 2016).

Όταν αναφερόμαστε στην εκτίμηση κινδύνου εννοούμε τον τρόπο αξιολόγησης κινδύνου ο οποίος γίνεται με δύο τρόπους: Την πιθανότητα ή την πιθανότητα ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και τις επιπτώσεις αυτές που έχουν να κάνουν με τον συγκεκριμένο κίνδυνο με τον κίνδυνο, σε περίπτωση που αυτός πραγματοποιηθεί. Ειδικότερα, ο κίνδυνος αναφέρεται σε πιθανές επιπτώσεις που θα μπορούσε κανείς να προβλέψει ή όχι. Είναι, λοιπόν, αξιοσημείωτο η αξιολόγηση των κινδύνων να εφαρμόζεται ορθά ώστε να είμαστε σε θέση για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων. Αυτή η αξιολόγηση γίνεται αφού συνδυάσουμε τα δύο συστατικά του κινδύνου: την πιθανότητα να λάβει χώρα το συμβάν και τις επιπτώσεις. Μόνο το ένα από τα δύο συστατικά δεν είναι αρκετά για την αξιολόγηση του κινδύνου (Pressman, 2015).

Κατόπιν των προλεχθέντων και επειδή είναι ανέφικτο στο αληθινό σύμπαν να υπάρχουν συγκεκριμένες και καθόλου υποκειμενικές τιμές, για την πιθανότητα, αλλά και για την σημαντικότητα των επιπτώσεων, δεν μπορούμε να μιλάμε για ακριβή υπολογισμό του κινδύνου αλλά για μια εκτίμηση αυτού. Η εν λόγω εκτίμηση στηρίζεται σε υποκειμενικά κριτήρια, βασισμένα σε μια κλίμακα πιθανότητας και σημαντικότητας με ποιοτικά χαρακτηριστικά που είναι ισοδύναμη με μια ποιοτική κλίμακα κινδύνου (Ταργουτζίδης, 2020).

Στο σημείο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα προαναφερόμενα στα προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας, αλλά και την λίστα παραγόντων που ωθούν τους ανθρώπους σε μετανάστευση του 1ου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας θα επιχειρήσουμε μια εκτίμηση κινδύνου, «risk projection» ή αλλιώς «risk estimation» σύμφωνα με την οποία θα εκτιμήσουμε ποια χώρα θα έχει ανοδική τάση και θα είναι ψηλά στη λίστα με τις χώρες από τις οποίες έχουμε μεταναστευτικές εισροές. Ειδικότερα θα προχωρήσουμε σε μια πρόβλεψη σχετικά με το ποια χώρα θα παρουσιάσει αυξητική τάση αναφορικά με τις μεταναστευτικές κύματα προς την χώρα μας στο άμεσο μέλλον στηριζόμενοι σε υποκειμενικά κριτήρια. Εκτιμώ ότι η Τουρκία θα συνεχίσει να είναι από τις πρώτες χώρες που τροφοδοτούν την χώρα μας με μετανάστες με αυξητική τάση.

Η Τουρκία είναι μία χώρα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ως προς το μεταναστευτικό ζήτημα στο σύνολό του. Αποτελεί χώρα υποδοχής προσφύγων κυρίως Σύρων αλλά και Αφγανών, όπως επίσης και άλλων υ.τ.χ. φιλοξενώντας μεγάλο αριθμό εξ' αυτών σε χώρους στο έδαφός της ενώ ταυτόχρονα, ευρισκόμενη γεωγραφικά, τόσο στην Ευρωπαϊκή, όσο και στην Ασιατική Ήπειρο και συνορεύοντας με χώρες την Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί χώρα διέλευσης μεταναστών στην προσπάθειά τους να μεταβούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι παρατηρείται μια τάση για μετανάστευση των ίδιων των Τούρκων πολιτών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κύριοι λόγοι που για τους οποίους οι Τούρκοι επιλέγουν την Ελλάδα είναι η εγγύτητα

και το πέρασμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου μπορούν να αναζητήσουν άσυλο. Υπάρχει μεγάλη Τουρκική κοινότητα και μπορούν να έχουν τη βοήθεια της διασποράς για ευκολότερη προσαρμογή και ανεύρεση εργασίας. Οι κυριότεροι παράγοντες ώθησης για τους Τούρκους υπηκόους είναι οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κατάσταση της Τουρκικής οικονομίας. Παρόλο την επιταχυνόμενη ανάκαμψη της οικονομίας μετά τις αρχικές επιπτώσεις της Πανδημίας του Covid-19, η συνεχιζόμενη υποτίμηση της Τουρκικής Λίρας και ο υψηλός πληθωρισμός πιθανόν να οξύνουν περαιτέρω τις τρωτότητες της μακροοικονομίας, να μειώσουν το πραγματικό εισόδημα, να απορυθμίσουν τις τιμές και να απορυθμίσουν επίσης την παραγωγή και τα κανάλια τροφοδοσίας. Ο υψηλός πληθωρισμός αποτελεί ταυτόχρονα ρίσκο για την πρόοδο της Τουρκίας αναφορικά με την μείωση της φτώχειας (The World Bank, 2022).

Το πραξικόπημα του 2016 άλλαξε το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην γείτονα χώρα. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αναφέρει χαρακτηριστικά πως, έχουν απαγγελθεί κατηγορίες για τρομοκρατία σε 69.259 ανθρώπους και έχουν οδηγηθεί σε δίκη, έως το 2019, και πως 155.560 άνθρωποι βρίσκονται υπό έρευνα για ενδεχόμενη εμπλοκή τους στο Κίνημα του Γκιουλέν. Υπολογίζεται ότι περίπου 8.500 άτομα, ανάμεσά τους αιρετοί πολιτικοί και ανθρώπων των μέσων μαζικής επικοινωνίας, βρίσκονται στη φυλακή, με βαριές κατηγορίες σχετικά με την ανάμιξή τους στο πραξικόπημα. Πληθαίνουν οι ισχυρισμοί για πιθανά βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση των κρατουμένων προερχόμενων από το αριστερό πολιτικό τόξο, Κούρδων και φερόμενων υποστηρικτών του Γκιουλέν. Τα γεγονότα αυτά έχουν οδηγήσει πολλούς Τούρκους υπηκόους στην Ελλάδα, επικαλούμενοι κυρίως διωγμούς από το καθεστώς του Ερντογάν σε συνέχεια του πραξικοπήματος του 2016 (HRW, 2019).

Επιπλέον, τα ελαττώματα του δικαστικού συστήματος δεν έχουν διορθωθεί. Πολιτικοί, δημοσιογράφοι, άνθρωποι που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλοι που βρίσκονται αντιμέτωποι με αβάσιμες κατηγορίες, διώξεις και καταδίκες. Η Τουρκία αποχώρησε από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (Σύμβαση που αφορούσε το πως θα προληφθεί και θα αντιμετωπιστεί η βία εναντίον των γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία) και αξιωματικοί της κυβέρνησης ενοχοποιούν μέλη της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας με ομοφοβική σχόλια (Διεθνής Αμνηστεία, 2021).

Το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης περιορίζεται σημαντικά και υπάρχουν βάσιμες κατηγορίες για βασανιστήρια και κακομεταχείριση. Παρατηρείται επίσης αύξηση της ρητορικής κατά των προσφύγων καθώς επίσης και επιθέσεις σε βάρος τους (Διεθνής Αμνηστεία, 2021).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τις πιθανές συνέπειες εάν συμβεί ένας τέτοιος κίνδυνος αύξηση των μεταναστευτικών ροών από την Τουρκία απαριθμούνται σε τρεις.

- Η φύση του κινδύνου η οποία υποδεικνύει τα προβλήματα που είναι πιθανά να λάβουν χώρα εάν συμβεί ο κίνδυνος.
- Το εύρος του που συνδυάζει τη σοβαρότητα του κινδύνου (πόσο σοβαρός ήταν) με τη συνολική του κατανομή (πόσο επηρεάστηκε).
- Ο χρόνος σύμφωνα με τον οποίο λαμβάνεται υπόψη το πότε και για πόσο καιρό θα γίνει αισθητός ο αντίκτυπος

Ο Πίνακας Συνεπειών παρέχει ένα συγκριτικό εργαλείο που μας επιτρέπει να προσδιορίσουμε το επίπεδο αναμενόμενων συνεπειών σε περίπτωση που ο κίνδυνος υλοποιηθεί. Εν συνεχεία, συγκρίνουμε αυτό το επίπεδο κινδύνου με κριτήρια που έχουμε προκαθορίσει για να αξιολογήσουμε εάν ο κίνδυνος είναι αποδεκτός ή εάν μπορεί να θεραπευτεί. (Farrar Rod, 2017)

Οι συνέπειες μπορούν να μετρηθούν μέσω της περιγραφής των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την επαγωγική ανάλυση (μερικές φορές αναφέρεται ως «educated guess» (εικαασία) ή «informed estimation» (ενημερωμένη εκτίμηση) ή ανάλυση σεναρίων (Abdul Khalek κ.ά., 2019)

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων περιλαμβάνει την εξέταση τόσο των άμεσων επιπτώσεων όσο και εκείνων που ενδέχεται να προκύψουν αργότερα. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη τα μικρά περιστατικά τα οποία, αν ληφθούν υπόψη μεμονωμένα, δεν έχουν μεγάλο αντίκτυπο, αλλά όταν ληφθούν υπόψη συγκεντρωτικά μπορεί να έχουν επιζήμιες επιπτώσεις. (Abdul Khalek κ.ά., 2019)

Είναι χρήσιμο να τονιστεί ότι θα πρέπει να προχωρήσουμε στην αναγνώριση των επιπτώσεων, που δύνανται να προκληθούν από ένα ενδεχόμενο σενάριο, ενώ θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για έναν κίνδυνο που έχουμε πολλές φορές αντιμετωπίσει στο παρελθόν μιας και πρόκειται για μια χώρα που συνηθίζει να εργαλειοποιεί το μεταναστευτικό προκειμένου να ικανοποιήσει τις φιλοδοξίες της. Αυτό θα ληφθεί υπόψη κυρίως στην αξιολόγηση της πιθανότητας εμφάνισης των επιπτώσεων όταν ο εν λόγω κίνδυνος πραγματοποιηθεί.

Θα μελετήσω τις συνέπειες από την αύξηση των μεταναστευτικών ροών από την Τουρκία στη χώρα προορισμού, την Ελλάδα. Προκειμένου να αναγνωρισθούν οι συνέπειες χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι και τεχνικές όπως η βιβλιογραφική ανασκόπηση, ο καταγισμός ιδεών ή «brainstorming» και «expert elicitation» ή εμπειρογνωμοσύνη.

Πίνακας 1. Κατάλογος Συνεπειών

A/A	Συνέπειες
Σ ₁	Ανθρωπιστικές
Σ ₂	Εσωτερική ασφάλεια/εγκληματικότητα
Σ ₃	Πολιτικές
Σ ₄	Υπερπληθυσμός
Σ ₅	Κόστος αγαθών/υπηρεσιών
Σ ₆	Εξάπλωση Covid στις δομές αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία

Η μετανάστευση έχει διάφορες συνέπειες και ιδιαίτερα ως προς την χώρα υποδοχής. Μερικές από τις οποίες είναι κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές κ.α.. Δημιουργήσαμε μία λίστα επιπτώσεων του φαινομένου που δημιουργούν προβλήματα στις χώρες υποδοχής και πιο συγκεκριμένα στην χώρα μας.

Σ1) Οι ανθρωπιστικές συνέπειες, όπως η απώλεια ζωών, μπορεί επίσης να καθορίσει την αξιολόγηση των επιπτώσεων. Για παράδειγμα, θαλάσσιες διαβάσεις στη Μεσόγειο σε μη αξιόπλοα σκάφη μπορεί να οδηγεί σε θύματα όταν αυτά ανατρέπονται. Οι ανθρωπιστικές επιπτώσεις περιλαμβάνουν επίσης τις επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων. Έστω και μία ανθρώπινη απώλεια ζωής οδηγεί την επίπτωση σε καταστροφική, ενώ η αυξημένη ροή μεταναστών οδηγεί την πιθανότητα σε βέβαια.

Σ2) Υπάρχουν έρευνες που συνδέουν την μετανάστευση με την αύξηση της εγκληματικότητας. Οι τρεις από τις πέντε όμως έρευνες υποστηρίζουν ότι η εγκληματικότητα των υ.τ.χ. ακολουθεί τις τάσεις και την εγκληματικότητα των ντόπιων και του ήδη υπάρχοντος «υπόκοσμου», ενώ αρκετά εγκλήματα δεν έχουν ως θύματα Έλληνες. Παρόλ' αυτά όμως, όσο αυξάνεται ο πληθυσμός των μεταναστών, τόσο αυξάνεται και το ποσοστό της εγκληματικότητας. Μάλλον θα συμβεί μια τέτοια επίπτωση και το μέγεθος της είναι πολύ υψηλό μιας και επηρεάζει την εσωτερική ασφάλεια της χώρας.

Σ3) Πολιτικές συνέπειες. Ολοένα και περισσότεροι Τούρκοι μεταναστεύουν στην Ελλάδα λόγω του φόβου διώξεων, βασανιστηρίων και φυλάκισης, αναζητώντας άσυλο επειδή η κυβέρνηση τους, τους θεωρεί αντίπαλους της. Ακόμη, η Τουρκία ανέκαθεν προβαίνει σε προπαγανδιστικές

δηλώσεις περί κατασκόπων που ζουν και μάλιστα εκπαιδεύονται στην Ελλάδα δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο τις ήδη τεταμένες σχέσεις, μιας και θεωρεί την χώρα μας καταφύγιο για τους κατασκόπους σε βάρος της, ενώ εντείνονται τα σενάρια για ένα μελλοντικό «θερμό επεισόδιο» με τη γείτονα χώρα. Η συνέπεια των ανωτέρω είναι πολύ υψηλή και βέβαια.

Σ4) Ο υπερπληθυσμός δημιουργεί στις δομές συνωστισμό, ενώ είναι βέβαιο ότι η αύξηση του πληθυσμού έχει δυσμενείς επιπτώσεις στους υπάρχοντες κοινωνικούς θεσμούς, διότι δημιουργείται επιβάρυνση στον κρατικό μηχανισμό προκειμένου να στηρίξει τον συνεχώς αυξανόμενο πληθυσμό. Η συνέπεια μάλλον θα συμβεί με υψηλή επίπτωση.

Σ5) Το αυξανόμενο κόστος υπηρεσιών όπως η παροχή υγειονομικής περίθαλψης και η παροχή εκπαίδευσης μάλλον θα συμβεί και κυρίως σε συγκεκριμένες περιοχές και είναι υψηλό το μέγεθος της επίπτωσης. Ειδικότερα η χρησιμοποίηση των παροχών του συστήματος πρόνοιας της χώρας που υποδέχεται τους μετανάστες και τις οικογένειές τους, βαραίνει σε καίριο βαθμό τον ντόπιο φορολογούμενο πολίτη, ενώ είναι αρκετές οι φορές, που οι περισσότεροι Έλληνες εγκαταλείπουν την παροχή πρόνοιας από δημόσιους φορείς (σχολεία, νοσοκομεία, κ.α.) με αποτέλεσμα το ελληνικό νοικοκυριό να επιβαρύνεται με περαιτέρω κόστος, προκειμένου να ικανοποιήσει βασικές του ανάγκες.

Σ6) Η εξάπλωση «covid-19» στις δομές πιθανό να συμβεί, κυρίως μετά και την εφεύρεση εμβολίων, έχει όμως καταστροφικό αντίκτυπο σε περίπτωση που κάποιος απωλέσει τη ζωή του από αυτήν. Τα μέτρα θα πρέπει να είναι άμεσα και αναγκαία εξαιτίας της ανθρωπιστικής επίπτωσης για λόγους υγείας.

Η μεγάλη υπέρβαση του αριθμού των διαμενόντων υ.τ.χ., συγκριτικά με τις δυνατότητες φιλοξενίας, περιορίζει αναλογικά τις δυνατότητες υγειονομικής πρόνοιας και περίθαλψης. Ο κίνδυνος αυτός έχει μεγάλο αντίκτυπο μιας και η χώρα μας έχει ένα σύστημα υγείας το οποίο δύσκολα μπορεί να ανταποκριθεί σε μια άνευ προηγουμένου πανδημική γρίπη. Τα νοσοκομεία καλούνται να περιθάλψουν περισσότερους ασθενείς από όσους αντέχουν. Οι κλίνες των νοσηλευτικών ιδρυμάτων είναι λιγοστές και το νοσηλευτικό προσωπικό ανεπαρκές ειδικότερα σε νησιά που είναι πιο δύσκολη η πρόσβαση. Η κατάσταση μετριάζεται λόγω των χιλιάδων εμβολίων που πραγματοποιούνται στις δομές, αλλά και των μέτρων υγιεινής που τηρούνται προκειμένου να αποτραπεί η μετάδοση του ιού και σε μερίδα ελληνικού πληθυσμού.

Πίνακας 2. Μήτρα Συνεπειών (Consequences matrix)

		Μέγεθος Επίπτωσης				
		ΑΣΗΜΑΝΤΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ (1)	ΜΕΣΑΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ (2)	ΥΨΗΛΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ (3)	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ (4)	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ (5)
Πιθανότητα Επίπτωσης	ΒΕΒΑΙΑ (5)			Σ3		Σ1
	ΜΑΛΛΟΝ ΘΑ ΣΥΜΒΕΙ (4)			Σ4	Σ2	
	ΠΙΘΑΝΗ (3)		Σ5			Σ6
	ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ ΘΑ ΣΥΜΒΕΙ (2)					
	ΣΠΑΝΙΑ (1)					

Πίνακας 3. Κλίμακα πιθανοτήτων

Κλίμακα	Βαθμονόμηση
1	Σπάνια
2	Μάλλον δε θα συμβεί
3	Πιθανή
4	Μάλλον θα συμβεί
5	Βέβαια

Πίνακας 4. Κλίμακα μεγέθους επίπτωσης

Κλίμακα	Βαθμονόμηση	Επεξήγηση
1	Ασήμαντο/Χαμηλό	Μικρό θέμα που ελάχιστα απασχολεί την κοινότητα, μικρή μεμονωμένη περίπτωση. Η επικινδυνότητα δεν είναι σημαντική και δεν υπάρχει ενδεχόμενο να παρουσιάσει αύξηση στο κοντινό μέλλον.
2	Μεσαίο	Απαιτεί προσοχή, ταλαιπωρία. Η επικινδυνότητα ελέγχεται αν και δεν αποκλείεται να εκδηλωθεί συμβάν το οποίο δεν είναι επιθυμητό. Θα πρέπει να παρακολουθείται ο κίνδυνος συστήνονται δράσεις προκειμένου να μειωθεί στο μέλλον.
3	Υψηλό	Απαιτεί επείγουσα προσοχή, ευρεία ζημιά με διάρκεια εβδομάδων, υψηλή επίπτωση.
4	Πολύ υψηλό	Υπάρχει πολύ υψηλή πιθανότητα να πραγματοποιηθεί μια ανεπιθύμητη και πολύ σοβαρή κατάσταση. Ως εκ τούτου, χρειάζονται απαραίτητα δράσεις προκειμένου να εξαλειφθεί ο κίνδυνος.
5	Καταστροφικό	Υπάρχουν ανθρωπιστικές συνέπειες όπως, απώλεια ζωής ή πιθανότητα εκδήλωσης σημαντικού και ανεπιθύμητου γεγονότος. Αναγκαίες άμεσες δράσεις.

Πίνακας 5. Επεξήγηση των χρωμάτων στον πίνακα αναφορικά με το μέγεθος της επίπτωσης

ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΟ
ΥΨΗΛΟ
ΜΕΣΑΙΟ
ΧΑΜΗΛΟ
ΕΛΑΧΙΣΤΟ

Ο βαθμός σοβαρότητας των επιπτώσεων, που αναφέρθηκαν παραπάνω, προκύπτει αν πολλαπλασιάσουμε την πιθανότητα εκδήλωσης τους επί του μεγέθους της συνέπειας που αναμένεται να έχουν όταν ο κίνδυνος εμφανιστεί.

Η κλίμακα της πιθανότητας να λάβει χώρα η συνέπεια σε περίπτωση εμφάνισης του κινδύνου έχει βαθμονομηθεί από 1 έως 5 (Πίνακας 3. Κλίμακα πιθανοτήτων) με το 1 να αντιστοιχεί στη σπάνια πιθανότητα να εκδηλωθεί η επίπτωση. Όσο πλησιάζουμε το 5, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα μέχρι την περίπτωση της βέβαιας εμφάνισης. Ακόμη, η κλίμακα που αφορά στον αντίκτυπο έχει βαθμονομηθεί από το 1 που παραπέμπει σε ασήμαντο αντίκτυπο, έως το 5 που αντιστοιχεί σε καταστροφική επίπτωση (Πίνακας 4. Κλίμακα μεγέθους επίπτωσης). Έτσι, δημιουργείται η κλίμακα 5x5 μήτρα συνεπειών, για να είμαστε πιο αποτελεσματικοί και ακόμη πιο πολύ λεπτομερείς. (Anthony TonyCox, 2008)

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζεται η συνολική μήτρα συνεπειών όπου εμφανίζονται όλες οι συνέπειες τοποθετημένες χρωματικά με κριτήριο την σοβαρότητά τους και την πιθανότητα εμφάνισής τους. Το γινόμενο τους αποδίδουν το μέγεθος της επίπτωσης.

4.2 Ευρήματα

Ανακεφαλαιώνοντας, λοιπόν, παρατηρείται πως οι σοβαρότερες επιπτώσεις προκύπτουν από τις ανθρωπιστικές συνέπειες και την εσωτερική ασφάλεια, ενώ χρήζουν ανάπτυξης σχεδίων έκτακτης ανάγκης για τη διαχείριση αυτών των κινδύνων που έχουν σοβαρές συνέπειες αν οι πρώτοι εμφανιστούν. Τέτοιο σχέδιο θα μπορούσε να περιλαμβάνει αυξημένους συνοριακούς ελέγχους, ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών, υποστήριξη των χωρών αποστολής υ.τ.χ. συμφωνίες και συνεργασίες με τρίτες χώρες, επίτευξη ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων για τις εμπλεκόμενες χώρες κ.α..

5. Συμπεράσματα

Η μετανάστευση στο διεθνές επίπεδο παρουσιάζει αυξητική τάση την τελευταία εικοσαετία, τόσο στους άξονες Ανατολή προς Δύση, όσο και από Νότο προς Βορρά: οι μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη αυξάνονται από χώρες υπό ανάπτυξη που βρίσκονται στην Αφρική και στην Ασία με την Ελλάδα να δέχεται την συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών επίσης από χώρες Ασίας και Αφρικής. Η Τουρκία είναι ο πρώτος σταθμός στο δρόμο από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη. Υπάρχουν δύο βασικοί δρόμοι για την Ελλάδα, μέσω ξηράς πέρα από τα ελληνοτουρκικά σύνορα και δια θαλάσσης, προς τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Η Ελλάδα γεωγραφικά βρίσκεται σε τέτοιο σημείο ώστε να προσελκύει μετανάστες και να είναι χώρα προορισμού για αυτούς, ή, ώστε να είναι ένας ενδιαμέσος σταθμός για να φτάσουν σε άλλα κράτη της Ευρώπης.

Η πρόσφατη προσφυγική κρίση ήταν μια καθοριστική στιγμή και στα τέλη του 2019, η Ελλάδα εξακολουθούσε να φιλοξενεί πάνω από 186.000 πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR, 2020).

Επιπλέον, η Ελλάδα είναι προορισμός μεταναστών εργαζομένων που προέρχονται κυρίως από χώρες που ανήκουν στην Ανατολική κυρίως Ευρώπη και τα Βαλκάνια από τη δεκαετία του 1990. Στις μέρες μας μεταναστευτικές ροές έχουμε από Ασία, Αφρική Μέση Ανατολή κ.α..

Για να οδηγηθεί σε μετανάστευση ο λαός μιας χώρας, θα πρέπει, αυτή η χώρα να συγκεντρώνει τα κάτωθι χαρακτηριστικά, με κυριότερα τις συγκρούσεις και τους οικονομικούς λόγους που οδηγούν σε έλλειψη ασφάλειας. Επίσης η εγγύτητα μεταξύ των χωρών αποστολής και προορισμού θα επηρεάσει τις όποιες κινήσεις μελλοντικών μεταναστών σε συνδυασμό με τα κοινωνικά δίκτυα που έχουν ήδη δημιουργηθεί. Επίσης σημαντικό είναι και οι κοινωνικοί λόγοι με τους περιβαλλοντικούς.

Οι συνέπειες δε, από τις αυξημένες μεταναστευτικές ροές διακρίνονται για την σοβαρότητά τους από το μέγεθος και την πιθανότητα να συμβούν. Με αυξημένη σημαντικότητα, καταστροφικές χαρακτηρίζονται οι ανθρωπιστικές και όσες αφορούν την απώλεια ανθρώπινης ζωής, ενώ ακολουθούν όσες επιβαρύνουν την εσωτερική ασφάλεια, οι πολιτικές συνέπειες για το αναγνωρισμένο κόστος τους, αλλά και όσες αφορούν οικονομικές απώλειες.

Η χώρα η οποία θα εμφανίσει μια αυξητική τάση σε σχέση με την εισροή μεταναστών προς την Ελλάδα στο άμεσο μέλλον, εκτιμώ ότι θα είναι η Τουρκία, η οποία θα παραμείνει από τις πρώτες χώρες που τροφοδοτούν την χώρα μας με μετανάστες. Η Τουρκία αποτελεί χώρα διέλευσης μεταναστών στην προσπάθειά τους να μεταβούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ παρατηρείται επίσης ότι είναι πολύ σημαντική η τάση για μετανάστευση των ίδιων των Τούρκων πολιτών

προς την Ελλάδα ως χώρα προορισμού αλλά και ως χώρα μετάβασης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Τουρκία, με πληθυσμό 79.414.269¹, αποτελεί σημαντική χώρα αναφοράς για την μετανάστευση, τόσο εξαιτίας του μεγάλου πληθυσμού, όσο κι εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των μεταναστών – προσφύγων που φιλοξενεί στο έδαφος της.

Ως παράγοντες έλξης λειτουργούν η εγγύτητα προς μια Ευρωπαϊκή χώρα όπου μπορούν να αναζητήσουν άσυλο όσο και η ήδη υπάρχουσα διασπορά, ενώ οι κύριοι παράγοντες ώθησης για τους Τούρκους υπηκόους είναι οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κατάσταση της Τουρκικής οικονομίας.

Η ημέρα των εκλογών στην Τουρκία πλησιάζει, μέσα στο 2023, με τον Ερντογάν να προσπαθεί να κερδίσει ακόμη μια θητεία στην εξουσία, ενώ οι αντίπαλοί του προπορεύονται στις δημοσκοπήσεις. Τα προαναφερθέντα δικαιολογούν πολλά από τις κλιμακούμενες επιθέσεις ρητορικής του πρωθυπουργού της Τουρκίας με στόχο να κερδίσει τους τούρκους ψηφοφόρους του, αλλά και τις προσπάθειες να τεθεί το μεταναστευτικό μοχλός πίεσης, ενώ συνεχίζονται οι διώξεις τούρκων αντιφρονούντων.

Όμως η στάση του Ερντογάν είναι δομικό στοιχείο της τουρκικής πολιτικής, που αφορά όχι μόνο τον Ερντογάν, αλλά όλα τα κόμματα εκτός από το φιλοκουρδικό κόμμα.

Είναι σαφές λοιπόν ότι όσο ο Ερντογάν βρίσκεται σε δύσκολη θέση πολιτικά και όχι μόνο και όσο θα πιέζεται, λόγω της τραγικής κατάστασης της οικονομίας, τόσο θα συνεχίζει την ανωτέρω τακτική. Η Τουρκική κυβέρνηση δεν θα σταματήσει να επιχειρεί να αποπροσανατολίσει το τουρκικό έθνος από την υπό κατάρρευση οικονομία της στρέφοντας το στα ελληνοτουρκικά θέματα, προκειμένου αυτό να λειτουργήσει ως «σωτήρια λέμβος» αποφεύγοντας την ήττα στις εθνικές εκλογές και άρα η μεγάλη εισροή μεταναστών από την γείτονα χώρα θα συνεχιστεί με αυξητική τάση.

¹Population number estimated in July 2015. CIA, The World Fact Book – Turkey, last updated 5 May 2016. This is excluding an estimated 2.7 million Syrian refugees. UNHCR, Syria Regional Refugee Response, last updated 30 June 2016.

Κατάλογος πηγών

Abdul Khalek, R., Ball, R. D., Carrazza, S., Forte, S., Giani, T., Kassabov, Z., Pearson, R. L., Nocera, E. R., Rojo, J., Rottoli, L., Ubiali, M., Voisey, C., & Wilson, M. (2019). Parton distributions with theory uncertainties: General formalism and first phenomenological studies: NNPDF Collaboration. *The European Physical Journal C*, 79(11), 931. <https://doi.org/10.1140/epjc/s10052-019-7401-4>

Adhikari, C. (2008) "The Role of Land Reform in Reducing Poverty Across Nepal", Διαθέσιμο στη δ/υση https://digitalrepository.unm.edu/nsc_research/30 Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Amnesty International, (2021) . Turkey 2021 © Amnesty International 2021, Διαθέσιμο στη δ/υση <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/turkey/report-turkey/> Πρόσβαση 2 Σεπτεμβρίου 2022

Amnesty International, (2021). Turkey's withdrawal from the Istanbul Convention rallies the fight for women's rights across the world © Amnesty International 2021, Διαθέσιμο στη δ/υση <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/07/turkeys-withdrawal-from-the-istanbul-convention-rallies-the-fight-for-womens-rights-across-the-world-2/> Πρόσβαση 20 Αυγούστου 2022

Anthony TonyCox, L. (2008). What's Wrong with Risk Matrices?: What's Wrong with Risk Matrices? *Risk Analysis*, 28(2), 497–512. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2008.01030.x>

Anthony TonyCox, L. (2008). What's Wrong with Risk Matrices?: What's Wrong with Risk Matrices? *Risk Analysis*, 28(2), 497–512. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2008.01030.x>

Aven, T. (2016). Risk assessment and risk management: Review of recent advances on their foundation. *European Journal of Operational Research*, 253(1), 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2015.12.023>

Bell, S, Alves, S, Silveirinha de Oliveira, E & Zuin, A 2010, 'Migration and Land Use Change in Europe: A Review', *Living Reviews in Landscape Research*, vol. 4

Bodvarsson, O.B. and Van den Berg, H. (2013) *The Economics of Immigration*. Editorial Springer, New York. <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4614-2116-0>

Chan, J. (2020), The Refugee Crisis in Somalia, How war, political instability, and civil unrest, lead to the displacement and migration of millions of Somalis, Διαθέσιμο στη δ/υση

<https://storymaps.arcgis.com/stories/b6e5253057744c0cb65179407c3ee0de>. Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Chaudhary S., Jimée G.K. & Basyal, G.K. (2015), Trend and geographical distribution of landslides in Nepal based on Nepal DesInventar data, The 14th International Symposium on New Technologies for Urban Safety of Mega Cities in Asia. Kathmandu, National Society for Earthquake Technology - Nepal (NSET).

Clara Albrecht, B. R. (2021). Afghanistan's Free Fall – Return of the Taliban and Flight as a Last Resort. CESifo, 47-56 Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.cesifo.org/en/publikationen/2021/article-journal/afghanistans-free-fall-return-taliban-and-flight-last-resort> Πρόσβαση: 1 Σεπτεμβρίου 2022

Davenport, C., Moore, W., & Poe, S. (2003). Sometimes You Just Have to Leave: Domestic Threats and Forced Migration, 1964-1989. *International Interactions*, 29(1), 27–55. <https://doi.org/10.1080/03050620304597>

Devkota, A. (2022). "3: Understanding Irregularity in Legal Frameworks of National, Bilateral, Regional, and Global Migration Governance: The Nepal to Gulf Migration Corridor". In *The South Asia to Gulf Migration Governance Complex*. Bristol, UK: Bristol University Press. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://bristoluniversitypressdigital.com/view/book/9781529221510/ch003.xml> Πρόσβαση: 3 Σεπτεμβρίου 2022

Dolfin, S., & Genicot, G. (2010). What Do Networks Do? The Role of Networks on Migration and "Coyote" Use. *Review of Development Economics*, 14(2), 343–359. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9361.2010.00557.x>

Douglas, P., Cetron, M., & Spiegel, P. (2019). Definitions matter: Migrants, immigrants, asylum seekers and refugees. *Journal of Travel Medicine*, 26(2). <https://doi.org/10.1093/jtm/taz005>

European Asylum Support Office., Maastricht University., & International Organization for Migration. Global Migration Data Analysis Centre. (2016). Significant push/pull factors for determining of asylum-related migration :a literature review. Publications Office. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://data.europa.eu/doi/10.2847/483663> Πρόσβαση: 1 Σεπτεμβρίου 2022

Farrar Rod. (2017). Developing a Consequence Matrix. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://paladinrisk.com.au/risk-tip-3-developing-consequence-matrix/> Πρόσβαση 28 Αυγούστου 2022

Figueiredo, J. M. (2005), "Fluxos Migratórios e Cooperação para o Desenvolvimento: Realidades compatíveis no contexto Europeu?", phd.

Flahaux, M., & De Haas, H. (2016). African migration: trends, patterns, drivers. *Comparative Migration Studies*, 4(1), 1-25. <https://doi.org/10.1186/s40878-015-0015-6>

Francesco Castelli, Drivers of migration: why do people move?, *Journal of Travel Medicine*, Volume 25, Issue 1, 2018, tay040, <https://doi.org/10.1093/jtm/tay040>

González-González, J. M., & Bretones, F. D. (2013). Pushed or pulled? Entrepreneurial behaviour among immigrants as a strategy to cope with negative social identity. *Identities*, 20(5), 633–648. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2013.832680>

Green, N. L. (2004). Hoi dromoi tēs metanasteusēs: Synchrones theōretikes prosengiseis. Savvalas.

Hillson, D. (2000). Project risks: identifying causes, risks, and effects. *PM Network*, 14(9), 48–51
Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.pmi.org/learning/library/project-risks-causes-risks-effects-4663> Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

HRW, Human Rights Watch, (2019), Turkish Events of 2019 Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/turkey> Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Ibáñez, Ana Mari-a & Vélez, Carlos Eduardo, (2008). "Civil Conflict and Forced Migration: The Micro Determinants and Welfare Losses of Displacement in Colombia," *World Development*, Elsevier, vol. 36(4), pages 659-676, April.

International Organization for Migration (Επιμ.). (2011). Communicating effectively about migration. IOM.

Internationale Elektrotechnische Kommission, & Internationale Organisation für Normung (Επιμ.). (2019). Risk management: Risk assessment techniques (Edition 2.0). IEC Central Office, Commission Electrotechnique Internationale.

IOM, (2019). Migration in Nepal: A Country Profile 2019. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://publications.iom.int/books/migration-nepal-country-profile-2019> Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Karimi, A. M. (2020), *Moving Away from Foreign Aid: A Case Study of Afghanistan*, Διαθέσιμο στη δ/ση https://mpr.ub.uni-muenchen.de/105639/12/MPRA_paper_105639.pdf Πρόσβαση: 9 Σεπτεμβρίου 2022

KENYA-SOMALIA: Mass Detentions. (2010). *Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series*, 47(1), 18247A-18247C. <https://doi.org/10.1111/j.1467-825X.2010.03055.x>

Kubursi, A. (2006), "The Economics of Migration and Remittances Under Globalization", The Informal Preparatory Meeting on the Theme of the 2006 High Level Segment, United Nations Headquarters, New York, 4 – 5 April 2006, conference paper. Online version Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.un.org/docs/ecosoc/meetings/2006/hls2006/Preparatory/Statements/Kubursi_RT6.pdf Πρόσβαση: 1 Σεπτεμβρίου 2022

Lee, E. S. (1966). *A theory of immigration* (τ. 3). Springer.

Majaw, B. (2020). *Climate change in South Asia: Politics, policies and the SAARC*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>

Massey, D. (2003), "Patterns and Processes of International Migration in the 21st Century", *African Migration in Comparative Perspective*, Johannesburg, 4 – 7 June 2003, conference paper. Online version Διαθέσιμο στη δ/ση <http://pum.princeton.edu/pumconference/papers/1-Massey.pdf> Πρόσβαση: 1 Σεπτεμβρίου 2022

Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431. <https://doi.org/10.2307/2938462>

Moore, W. H., & Shellman, S. M. (2004). Fear of Persecution: Forced Migration, 1952-1995. *The Journal of Conflict Resolution*, 48(5), 723–745. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.jstor.org/stable/4149817> Πρόσβαση 5 Σεπτεμβρίου 2022

Mousourou, L. M. (1991). *Metanasteusē kai metanasteutikē politikē stēn Hellada kai [s]tēn Eurōpē*. Gutenberg.

Nepal Climate Vulnerability Study Team (NCVST). (2009). *Vulnerability through the eyes of vulnerable: Climate change induced uncertainties and Nepal's development predicaments*.

Boulder, CO and Kathmandu, Nepal: Institute for Social and Environmental Transition (ISET), & Institute for Social and Environmental Transition-Nepal (ISET-N). Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.i-s-e-t.org/publications-and-resources-1/vulnerability-through-the-eyes-of-the-vulnerable%3A-climate-change-induced-uncertainties-and-nepal's-development-predicaments>
Πρόσβαση: 24 Αυγούστου 2022

Norwegian Refugee Council (2021), “Afghanistan Is on a Countdown to Economic Collapse, ReliefWeb.WFP – World Food Program (2021), “Afghanistan Food Security Update”, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000131668/download/> Πρόσβαση: 9 Σεπτεμβρίου 2022

OECD , Organization for Economic Cooperation and Development (2021), Violence against Women, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women>
Πρόσβαση: 6 Σεπτεμβρίου 2022

Portes, A., ed. (1995), The Economic Sociology of Immigration: Essays on Networks, Ethnicity, and Entrepreneurship, New York (Russel Sage Foundation)

Pressman, R. S., & Maxim, B. R. (2015). Software engineering: A practitioner's approach (8th ed). McGraw-Hill Education Διαθέσιμο στη δ/νση <https://fliphtml5.com/pyiue/kkho/basic/301-350>
Πρόσβαση: 7 Σεπτεμβρίου 2022

RICHMOND, A. H. (1993). Reactive Migration: Sociological Perspectives On Refugee Movements*. Journal of Refugee Studies, 6(1), 7–24. <https://doi.org/10.1093/jrs/6.1.7>

Rose, D. (2021) Afghans on the March to Europe as Taliban advance, The Times, 29 Ιουλίου 2021. Διαθέσιμο στο <https://www.thetimes.co.uk/article/afghans-on-the-march-to-europe-as-taliban-advance-gnshwp5zx> Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2022

Save the Children (2021), “Afghanistan: Price Hikes Push Food out of Reach for Millions of Children”, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.savethechildren.net/news/afghanistan-price-hikes-push-food-out-reach-millions-children> Πρόσβαση: 9 Σεπτεμβρίου 2022

Sharma, S. (2009). Use and Impact of E-Resources at Guru Gobind Singh Indraprastha University (India): A Case Study. Electronic Journal of Academic and Special Librarianship, 10, 69-78.

Sharma, S., & Thapa, D. (2013). Taken for granted: Nepali migration to India. Centre for the Study of Labour and Mobility.

Sharma, S., Couturier, S., & Côté, S. D. (2009). Impacts of climate change on the seasonal distribution of migratory caribou. *Global Change Biology*, 15(10), 2549–2562. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2486.2009.01945.x>

Shortland, A., Christopoulou, K., & Makatsoris, C. (2013). War and famine, peace and light? The economic dynamics of conflict in Somalia 1993–2009. *Journal of Peace Research*, 50(5), 545–561. <https://doi.org/10.1177/0022343313492991>

Shrestha, M. (2017). *Push and Pull: A Study of International Migration from Nepal*. World Bank, Washington, DC. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-7965>

Sironi, A. C. Bauloz and M. Emmanuel (eds.), (2019). *Glossary on Migration*. International Migration Law, No. 34. International Organization for Migration (IOM), Geneva.

SOUTH AFRICA?SOMALIA: Refugees Are Targets. (2007). *Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series*, 44(4), 17036C-17037A. <https://doi.org/10.1111/j.1467-825X.2007.00940.x>

Straussfogel, D. (1997). World-Systems Theory: Toward a Heuristic and Pedagogic Conceptual Tool*. *Economic Geography*, 73(1), 118–130. <https://doi.org/10.1111/j.1944-8287.1997.tb00087.x>

The World Bank, (2022). *Turkey Economic Monitor, February 2022: Sailing Against The Tide* Διαθέσιμο στη δ/νση [file:///C:/Users/User/Downloads/Turkey-Economic-Monitor-Sailing-Against-the-Tide%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Turkey-Economic-Monitor-Sailing-Against-the-Tide%20(1).pdf) Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Thieme, S. (2017). Educational consultants in Nepal: Professionalization of services for students who want to study abroad. In W. Lin, J. Lindquist, X. Biao & B. Yeoh (Eds.), *Special Issue 'Migration infrastructures and the production of mobilities'*, *Mobilities* 12(2), 243-258.

UNHCR The UN Refugee Agency (2021b), “Afghanistan Refugee Crisis Explained”, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.unrefugees.org/emergencies/afghanistan/> Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

UNHCR, The UN Refugee Agency ,(2020): Greece, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.unhcr.org/greece.html> Πρόσβαση 2 Σεπτεμβρίου 2022

Van Liempt, Ilse. (2014). ‘Migrant Smuggling: Irregular Migration From Asia and Africa to Europe’. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40(12):2062–63. doi: 10.1080/1369183X.2014.937133.

Woods, R., Cadwallader, M., & Zelinsky, W. (1993). Zelinsky, W. 1971: The hypothesis of the mobility transition. *Geographical Review* 61, 219-49. *Progress in Human Geography*, 17(2), 213–219. <https://doi.org/10.1177/030913259301700205>

Σουλιώτης, Γιάννης. (2020) " Από τη Σομαλία στο Ανατολικό Αιγαίο" Καθημερινή. 14 Σεπτεμβρίου 2020. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://infognomonpolitics.gr/2020/12/apo-ti-somalia-sto-anatoliko-aigaio/> Πρόσβαση 2 Σεπτεμβρίου 2022

Συρίγος Α., (2022): Δομικό στοιχείο της τουρκικής πολιτικής οι προκλήσεις – Λόγω πολιτικής πίεσης το κρεσέντο Ερντογάν, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.ertnews.gr/dimosio-vima/a-syrigos-o-erntogan-piezetai-politika-kai-prospathe-na-strepsei-tin-prosochi-toy-kosmoy-se-ethnika-themata-video/> Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2022

Ταργουτζίδης Α., (2020). Εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου στους χώρους εργασίας, ΕΛΙΝΥΑ, Διαθέσιμο στη δ/νση https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2021-02/factsheet%20_2_ektimisi_kindinou.pdf Πρόσβαση: 4 Σεπτεμβρίου 2022

Υπ. Μετανάστευσης και Ασύλου. (2022). Στατιστικά, Καταγραφές ανά υπηκοότητα 2018, 2019, 2020. Ανάκτηση από Υπ. Μετανάστευσης και Ασύλου, Διαθέσιμο στη δ/νση <https://migration.gov.gr/statistika/> Πρόσβαση: 10 Απριλίου 2022

Χουντάλας Π.(2020), Τεχνικές Αξιολόγησης Κινδύνων, Σημειώσεις Μαθήματος, ΠΕΔΙΣ.